КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте НохчI-ГIалгIай обкоман, НохчI-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советан Министрийн Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУЬЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 10 (4481) | ШИНАРДИ, 23 январь, 1968 шу. | Мах 2 кап.

ПХЕ ШЕРА ПЛАН — ХАНАЛ ХЬАЛХА!

*

В. И. Ленин ваь 100 шу дизара накъадолхаш

КОММУНИЗМ ХЬАЛЪЕРАШ КХЕБЕ

Хьамсарча коммунистически парте хьалхашка оттадеь молларге а деккар сийлаца кхоачашдера шоай берригга низ, хьанъел, гоезал дIадур хьабоагIа советски кагирхой. «Парте ваьнар — кхоачашдергдаI»—цIаккха а цу двенза тIара боалаш бац комсомольцаши кагирхойи. Парте дийн йоакко ю вай кагирхой лакха идейни хетам болаш, Даьха дукхаезаш, патриотически интернационалийн уйла йолаш хьалхкхебара. Эзараш, эзараш болча къоначу лениниашта коммунизм, шоай эза Даьхе бехьан долаш карагIдийннад турпала гIуллакхаш, юкъ ца хьомаш дIатийннад сага эггара дезагIдар — вахар.

Тахан а хелхь боахама эггара чIоагIагIа эшача моттигашка къахьегаш ба уж. Цар тешаме лелаю шоай даьй революционни, тIема, къахьегама традицеш.

Къаьстта дукха хIамаш карагIдийннад вай кагирхошта советски Iаьдала юбилейни шера.

ХIамаи кхомбарам зьурматдераи Бригсоюзни похода инициатораш болча НохчI-ГIалгIайчен кагийна нахи мехкарашен ямнара къахьийгад дIадахача шера. Бедала, материалий кхомбара къовсам лоаттабецаш зинеб эзараш «комсомольски прожектористаш». Дьхачина иттаж эзараш тони мехкдаьттен мехкдаьтта продукташи кхоьвй цар.

Юбилейни шера дика гIуллакхаш карагIдуьларш дукхача комсомольско-кагирхой коллективашта, бригадашта, цхьайолча комсомольски организацешта енийй ВЛКСМ Центральни Комитета къахьегама сийлен памятни байракаш.

ДIадахача шера злит, шекара свекла, хьакиIаш зьуэкъаена, кхайбеи продукташ аксамйоахача диз за декъе а лаьца укх шера а берригга юртбоахама культураш хьуэкъара оарцагIъабина къахьегаш а дукхе комсомольски - кагирхой звенош, бригадаш.

Партийни комсомольски организацешта даим йоакко ю кагирхойн дешархойн лакха идейно-политически хетам болаш, коммунистически партен лениски комсомолен турпала истори довзаш хьалкхебара, цар культурно - технически бахам лакхбара. Даьхе дукхаезаш, патриотически уйла йолаш укх хилийтара. Масала, дIадахача шера комсомольски политически дешара сета дешаш зинна тхъаьи цеI эзар совгIа саг. Болхлойн юрташкарча кагирхойи сайрийнарча школашка вай тхъаьи кийх эзар саг.

Вай республика комсомольски организацеша чIоагIа тергам тIебахийта леладаьд кагирхошта даьй революционни, тIема, къахьегама традицеш дIайовзийтилга. Эзараш къона патриоташ аннаеб шоай даьй сийлен наьнаш тоахаш, керда исторически материалаш, тIамтIа байнарий турпала гIуллакхаш а цар цIераш а йовзаш. Укх тIехьарча хана цар оттадаьд дукха обелискаш, мемориальни доскаш, памятникаш.

Къонахбараш шоай даьй революционни, тIема, къахьегама традицеш йовзаш хьалхкхебара чIоагIа уйла тIаьхийта болх бу вай республика дукхача школашка. Дешархой зинеб сагъердамерча походашка, дукхахьаьа вIашагIъехкай тайп-тайпара музееш.

Докка беркат доал кагирхошца къоаьна комсомольцаш, граждански Даьй-мехкан тIемой ветеранаш, промышленноста, юрта боахама къахьалаттараш вIашагIбеттабалареш.

Кагирхой коммунистически кхетам болаш кхаьлкхебара, цар идейно - политически бовзам лакхбара чIоагIа доврхIаме да комсомольски организацей эминик чIоагIъара, цун болх кхетамца вIаштIехьбаьккхара партийни организацеша даим йоакко яр.

Масала, цу хьакъехьа хьоьхам эца мегаргболаш я «Малгобекнефть» НПУ кхоалагIча промысла партийни организаци. Цо даим куьгалду комсомольски организацена, цунна эшшача новкъостал ду, цо ярр дIаьхаь. Цудухьа дика лел комсомольски организаца болх а, лакха а комсомольций авторитет, церна тIехьа бе берригга кагирхой.

Хоаш да, къона тIехье хьалкхеяр чоалхане а бекктоаламе а гIуллакх долга. Бегьда, цу балзе юкъе кхоачамбоацараш де вай республике.

ХIанз а цхьайола моттигаш а дIалзане замат юкадиса ео гIуллакхаш дIадаланза. Нийсду дийна гIуллакхаш доакхаш бола, буржуазни идеологоз мукъбалендза бола кагирхой. Цу тайпара кIамаь хуллаю юхьанцарча партийни, комсомольски организацеша кагирхошта юкъе беча балхь йоаггIача тайпара йоакхо ца эча, из гIулакх ледара дитача.

Цудухьа цIенхаштта къовсам лоаттабе беза берригга кагирхой коммунистически кхетам болаш, Даьхе дукхаезаш, патриотически уйланца хьалкхебара тIехьа. Республика комсомольски организацеш декхарийла а кагийна нахи мехкарашта юкъара кхетама болх тоабара чIоагIа оарцагIъала. ХIара кагирхочун вахар, уйла йовза эза, цун дагара дар ха деза. ДукхагIа тергам тIебахийта беза кагирхой салоIам дикагIча тайпара вIаштIехьбаккхара, дизза кхоачашде деза цар эшар, гIалат даьннар, харцахьарча новкъа даьннар хьаллаца а цунна хьинахье новкъостал де а деза комсомольски организацеша, хIара комсомольцо.

Къаьстта тергам тIебахийта беза къахьегамцара кагирхой бахам совбаккхара, царна тIема - патриотически кхетам балара, эшаш йола тIема - технически знанеш ялара, уж эскара гIуллакх де кийчбара.

Комсомольски организацеша вIалла а машер боацаш къовсам лоаттабе беза хулигански гIуллакхаш леладеча, харцахьа лелача, общественни порядок талхаерашца. Из болх дикагIа леларгба, нагахьа санна комсомольски организацей поврзIам, комсомольцаша кагирхошта еш йола эпиеки кхы а лакхйоя.

Цаьддаш тергам а эза берригга кагирхой комсомольски дешара юкъаозара, сайрийнарча школей болх тоабара, къона болхлой белача общежитешка кагирхой салоIам лертIа вIаштIехьбаккхара.

ЛоврхIаме да кагирхой культпросветучреждений балха юкъеозар. Клубашка тайп-тайпара тематически сайреш е эза, самодеятельноста дукхагIа юкъеоза беза вайнаьха кхалнах.

Укх деношка вай республика районийн комсомольски организацешка чекхъоалаш лаьтт отчетно-харжама конференцеш. Цига дуьц баьча балхах, кIанзчун тIехьагIа де дезараш балсалдоех.

ВЛКСМ 50 шу дизара накъабоалкана НохчI - ГIалгIайчен комсомольцийн кагирхойн инициатива, хьинар кхы а лакхдара, кхоачамбоацараш цIенда дIададара, кагирхошта юкъе бу кхетама болх тоабара тIадересадь эшла деза комсомольски организацей гIуллакхаш.

Герой Назранерча Ахриев Патура цIерагIча «Электроинструмент» яхача завода коллектива укх шера чотаз цхьа миллион 630 эзари сома маьха продукци ара а хецаш чакхдаьккхар дIадаза шу.

Сурта тIа: (аьрдехьара аттехьа) З. Оздоева, И. Фельде, И. Ханишева, М. Газдиев. 130 процент кхоачашъю цар шоай смени нормаш. В. Дунаева сурт.

АЛАПЕЛ СОВГIА

Шелковской района Мешинске цIерагIа колхоз кертерча даькъе жа леладу боахам ба. Сватаха хIара устагIанна тIера 4,6 килограмм тха а дерга 1120 центнер исхалий тха лехкад цо. Из планах лерхIам хиннача дукха тIех да. Иштта дукха меттел доадIачуа дукхагIа дIаденнад колхозе. Даьхенна жа а — 5 эзар устагIа.

Цу продукцех хьадениа колхоза кассе Iоддалла ахча 500 эзар сом.

Плановичух совгIа хьокхамаш дахача жа Iуйта, фермай хулгалхошта алапел совгIа 7218 сом ахча деннад. Массарел дикагIа къахьийгад соахха цхьоалегIча ферма жа лелаераша. Царна алапел совгIа 5600 сом ахча хьоадир. ХIаьта колхоза воккхагIа волча жа Iуйта Ватыров Расулана алапа доацаш 1243 сом коммуниста Саитов Аблулана 23 Iаьхарга 300 сом ахчей деннад.

С. ЩАБИЕВ.

ОАТХАЛАШ ШОАШ ХЬАЮ

Укх шерарча хьувкъама йоагIача тайпара терко еш ба Грозненски района Ленина цIерагIча колхоза механизатораш. Шерра къовсам баьржаб укхаза еррига юртбоахама техника хаинахьен дикен ремонт яь кийчъяра.

Деррига ремонтни балхаш уллонна хьисапе вIаштIехьдаьха, графикал хьалха леладу механически мастерской. ХIара ремонтнический звенос трактора къаьст-къаьста доакъош тоаду. Иштта ремонт еш хилча геттара пайдане доага хоам да. хIана аьлча даим цхьан тайпарча оатхалий ремонт еча слесарий говзал лакълу, бахка йоераддеш сизагIа чакхйоах.

Ремонтникий эвеньашта юкъе социалистически ахь ьаржай графин ханал хьалха кхоачашъяра. Цхьабаккъда дукха новкъарлечуш ниезу, тоьан запасни оатхалаш. Царех дукхагIа эшараш карбидаш, электродаш, проводаш да. Геттара кIезига хьалоц уж боадама «Сельхозтехника» объединение.

Цхьабаккъда, болх уж ватхалаш цхьанаьхара корайоатIаргъя кхаю юкъагIбитта йиш доаш бац. Из дикъ кхетадеш ба колхоза механизатораш. Цудухьа массане терках къаьнача оатхалашта реставраци яра гIулакх вIаштIехьдаьккхад мастерской. Цу бахьанца графиках отталуча хана тоаль баьле мастерскойра арахец укхаза тракторш, кхьйола агрегаташ. Цхьаннахьа Iалашъе вIаштIехьдалавар боахама специализацита елача тракторий хьалзарча чархий ступицаш. Из гIулакх дийна дIатIанийнар говзача слесара Угачев Евгене. Дика кахкаьхаш йоалаш горозерча ремонтни заводера хьайиеча 220 сантиметр диаметр йолча болата болханкаех ступицаш хьае карагIдоал цун. Цу гIулакхо чIоагIа аттача баьхар ремонтникаш.

Иштта болх тергаме лелабеш, къоначарна шоашдара хьоехам телаш къахьегам ба укхаза электросварщик Петренко Георгий Анисимович, дикагIаниа хиаш слесараш Малаев Иерахь, Малоев Петр. Шоай зон норманш масса хана 125—130 процентага дIакхоачаю цар.

Волгоградски области механизаторашта дай кхайкарал хьал а лаьца ялье баьннача колхоза ремонтникаша толамца кхоачашйир йиьлагIча квартала план. Балха темпаш лаьгI ца йолийташ къахьегаш ба уж укх кердача шера а. Укх квартале цар тоае еш 13 трактор. Хьалхарча ах бетта мел эшар дай кьпа пхи трактор араьннад мастерской ноара, хIаьта хIана ремонт еш летта йиъ укх кхе-пхх дийнахьа тоаль ергья.

Иштта графикал хьалхе тоаьй укхаза еррига юртбоахама инвентарь а. ХIанзе кийчдь летт бахаме нохарч, маккаш, культиваторш, лущильникаш.

Мала йоаргаь шо еррига ремонт йистеьккха, аьнна, хаттар дича, колхоза кертерча инженера заккараш кхоачашдеча Жуков Илья Кузьмича шоп эелар: еррига тха техника 10 февраль хьатIакхсачча кийчол линейкаь деттаргья, аьнна. Из болх беш боахкача нахка хьинарга хьежача цох шеко е эгIац.

А. МАЗАЕВ.

КЪАХЬЕГАМА ХЬАЛХАРА ГIА

Шерагара шерагъ дукхагIа хул «Малгобекнефть» НПУ промыслашка мехкдаьтта. Дикка детIадоьвад тха кхоалагIча промысле доакхка мехкдаьттен тари а. Из балхан долаш вIашагIйолла сома хилар цхьаькха а мехкдаьтта доаккха бригада. Тха бригада вIашагIъелла кхо бутт совгIа ха мара ац. Ха дукха еш а бригадо доаха толамаш дика да. 17 сагчувсагIа тха бригада деххарийча а мехкдаьтта доаккхача скважинашка цхьаккха хьовзам боацаш болх байта. Оаха дола ху скважинаш чIоагIа чоалхане я, царех а дукха мехкдаьтта лу №№ 279, 873, кхыйола скважинаш, цудухьа цар беча балха чIоагIа тIалхеждаш леатIабе беза.

Группови установкашка дийнахь а бус а дежурстве дIаьхош операторш хул, уж хан-ханнахьа хьеж трапик установкерча дехенега, мехкдаьтта даиххара технологи тоаланаь моттиг нийсъялийтац. Тха бригада членаша кIезига къахьегамаар ханал хьалха № 833 йола скважина болх бе йолалийтара а.

Йоккха опыт йола оператор Куксин Иван Власович керте латтача смена шоай низаца дIаоттайир фонтанни арматура, ши де далалехьа 900 метр хула нефтепровод йиллар, лоацдача хана болх бе йолалийтар мехкдаьтта кIеж етта скважина. ХIана цу скважино лу мехкдаьтта трапик установке дIаухийт.

Авари хиннача № 873 йолча скважина а дукха балхаш де дезаш хилар тха коллектива. Массехк дийнахьа заьтта вIалара кIеж хьалъетташ даьттар из скважина. Социалистически Къахьегама Турпал И. Д. Олейников керте латтача буруедеттараша сиха дIаьккхар из авари. Цунна лаьрхIа нефтепровод йилда езаш хилар тха операторш. Доакъашка гIолла дIаяза езаш яр из. Промысле кхыча бригадаша новкъостал а деш, толамца кхоачаш бир оаха из болх а. ХIанз цу скважинера дукха мехкдаьтта дIаухийт оаха трапик установке. Iеухаш мехкдаьтта доргдоацаш мероприятеш а чакхъяьхкар.

Бригадо доаккхал дени я № 279 йола скважина. Дийнахьи буси бIаьш тоннаш «Iаьржа доьшуь» а лун, цо болх бу барзI шу да. БIаьш эзараш тоннаш мехкдаьтта деннад цо ше болх бе йолалелча дена. Цу скважине дукхача иерашка болх беш ва «Знак почета» яха орден ена Дербишев Жабраил. Мехкдаьтта кIеж еттача скважинай технологи дика Iовза а ях йиъалагIча балха разряда заламенаш дIаелар цо.

Коллектива дот да оал Куксин Иван Власовичах. Балха тIа хилла моттиг нийсъеннача, цIига хьалха оаха дIаотт коммунист, коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи лелаю И. И. Куксина. Из сийлен цIи лелаеш кхы а 12 саг ва цу бригаде. Социалистически яхье хьалхалаттараш уж ба, кхы дукха уж санна дола масалаш доаладе йиш я.

Къахьегама дика гIа боахаш я тха къона коллектив, оаха болх беча укх хьаь бетта даькха мехкдаьтта 7 эзар тони я, хIаьта лькха газ массехк миллион кубически метр я. ХIанз хIара дийнахьи буси заданел совгIа шаьъера лаьрхIача 12 тони мехкдаьтта доакх тха коллектив.

Тха мел йолча мехкдаьтта оборудованеша цхьаккха хьовзам ца хулийташ болх бу. Цуп керттера бахьан да Iодна болх бертболаш уж дика хийчъяр.

Кремлигистий инициатива хьал а лаьца тха коллективо декхий социалистически декхараш тIаийнад. Пхе шера план 1970-ча шера 7-ча ноябре кхоачашъе лерхI оаха.

И. ЗАРУДНЕВ,
«Малгобекнефть» НПУ кхоалагIча промыселан мехкдаьтта доакхаш бригадан мастер.

ИШТТА ДIАХО А...

Пятилетка кхоалагIча шера дукхагIа даккхара чIоагIа къовсам лоаттабу «Октябрьнефть» НПУ чуйоагIача Гудермесски промысла мехкдаьттахоша. Мехкдаьттен газ даккхара январ' хьалхарча итт ден план толамца кхоачашъеннай цар. Планал лаьрхIачул совгIа даьккха газ 15 эзар кубически метр я.

Социалистически яхье хьалхалатт промысле мастер Панченко керте латтача бригада коллектив.

Г. ВЫХОВАНЕТ,
Гудермесски мехкдаьтта промысла кхоалагIйола инженер-экономист.

ХЬАЛХАРЧАРЦА

Планах лаьрхIачул дукхагIа мехкдаьттен газ йоаккхаш чакхдаккха лерхI пятилетка кхоалагIа шу «Горскнефть» НПУ мехкдаьттахоша: Мехкдаьтта даккхара бетта план толамца кхоачашъю цар, хIанзлехьа заданел совгIа даьккха газ 600 эзар кубически метр я. Къаьстта дика къахьег Данилец Евгений керте латтача Эльдарово яхача участка коллектив.

М. КУЗНЕЦОВА,
«Горскнефть» НПУ плановни отдела инженер-экономист.

БОАХАМА РАСЧЕТ—ПАЙДАНЕ ХIАМА

ДагалоагIа сона массехк шу хьалха колхозан собране ка болча алатий хьуннаш дика лакхбе беза яхаш даь хьувкъхалаш. Цу хана лаьрхIар кIа тектара тIара 20 центнерагех гидуаргаш 12 центнерагех дIакхоачаш хьувкъаде. ХIанз уж цифраш дIаяхача халаца зархIа йиш йолаш я. Укх тIехьарча хана тха бригада хIара гектара тIара 25—26 центнер кIа чуэц, хIаьта гидуаргаш 15—16 центнер, дика кажьхал лькар тха кхыйола культураш кхеча а.

Тхона карагIдаьннар тIадмугаш дале а цох тамаш еш лап тхо, хIана аьлча районе йолаш я кхы а лаккхагIа доза хьекхамаш даьна бригадаш. Царца нийсъяла гIерт тха коллектив.

Сенна дувзаденна да тха толамаш? Цу аз йийцача хана тха колхоз хьалхалаттачарца яар. Керттера бахьан боахама деррига доакъошка къахьегам лерттIа вIаштIехьбаьккха из хиннадар, нийса лелаяцар учет. Механизатораштa оахаяв дукхалга хьежжа телар алапи, цун дикал вIалла теркальяцар, цудухьа оахам мичча тайпара доъ а из дуккагIа хилча сагота бацар. Нормаш механизаторашка масса хана тIехкхоачашйора, цхьабакъда, къахьегамах кьалур кIезигъуш дар. Цун баьньаш техкар. Цуа тIехьагIа механизаторий материальни безам совбаккхара едельни расценкаш лаккхйир. Юла а аьхача гектарий дукхалца дувзаденна дар из. Цох а хайра найда базацар. Артела даим пачакхалакхен декхар тIадусар. Массехк бетта колхозхошта алапена дIадала ахча доацаш бусар боахам, цудухьа мах балха дукха соацацар.

Оалангара денз хувца деаача отталар гIулакх. Массане кхачоз боахама экономика дегIайоалае аьттув хургбар, нагахьа санна хозрасчет юкъейоалаьль къахьегамах аккордно-премиальни хьигаве нах телаш хилча. Цу гIулакха раьхха хилар колхозой а. Тха бригадана тIачIоагIдир севообороташ юкъеххуалаш ялтаиш кхедеш хинна лаьттаж, эшаш йола техника а елар тхона.

Кхашкара севооборот нийса лелара дIае еза культураш белгалйир: гIурахьа дув кIа, гидуаргаш, хьажкIа, горох, доакъара культураш. Бригада коллективана эшаш йола средстваш хьежайир кхашкара балхаш леладара технологически карта оттадир.

Хозрасчетах болх беш хилча совйоала техника, материалаш, инвентарь, кхыйола хIамаш лелаяр зене мара доацилга.

Къахьегамах мах телар оаха укх тайпара вIаштIехьдаьккхад: хIара бетта механизаторашта 60—75 сом алапе хьожаду. Из эргаш да болх беча трактора маркага хьежжа, цуа совгIа классностах тIаккхет ахча. ТIаккха шу чакхдаьннчуа тIехьагIа планал совгIа екхача продукцех кхы а хьожаду ахча. Иштта соахка баьча балхах алапена деннача хIара сонана кхы а цхьа сома тиъо кепиги ахча деннад.

Бригада хозрасчетах болх бе йолалларах хьахинар массанена хоуш дар. Нах шоай балха экономически оагIон теркам бе баьлар, бехктонхам даккхбелар. Цар массане кхетадеш дар кхашкара чуденача ялтага хьежжа мара закда хургдоацилга шоай алапи, цудухьа хьалха кулг тесса леладеш хиина балхаш дикагIа чакхдоалар кхашка. Удобрений йоакко еш бацар хьалха, лакхе латтачар яхандаь кхашка уж тувсаш санна хетар цхьаболча механизаторашта, хIаьта хIанз-м уж боахаме да тоьаш хилча сагота хул мугIарера бараш а.

Геттара лоархIаме дар кхикоарной экономически дешарца белаш хилар. Шоаш беча балха маIан ха гIертар уж. Цудухьа шоай цIен доалахьа долчун санна колхоза дар кхоэо ваьлар хIара колхозо.

ДагалоагIа сона 1966 шера бIаьстан юххьанца бIехха цIендаза генарца фу дера боахаме. Хьалха уж аитта хилар вIалла теркал а зердацар механизаторша, цхьабакъда, ваьла кхетаи хIанз кхы тайпара бар. Механизатораша Шидаев Йоккa, Арсамирзуев Ширвание оаьла цу тайпара фу хIаьзвргдац, аьнна болх соцабир. Иштта уж дукъал баларах сихха юоза цIенде дийзар генараш. Цу тайпара масалаш кхы а доалаве йиш я. Иштта хIара бIаьсти сихагIа ялташ дIадийна довла яхаш команда толаш хул юртбоахама производственни управленера. СихагIа рапорт дала гIерт уж. Иштта гIуллакх нийселар 1967 бIаьстан юххьанца а. Тхога дуки бар генараш дIадер тIехьдаларх, кхыча боахамашка уж дIадийна болаш латт кхаж дуьцар. Цхьабакъда, тхона хетачех хьатIаостанза по генараш дIале мегаргдола ха. Кица да «ТIехьа лелавенначун дар да вездар», яхаш. Цунга хьежжа юххьанца тхо бехке даьдале а хIанз-м тхо вестаду. ХIара гектара тIара 16 центнер гидуаргаш чуейна оаха, хIаьта района юкъера чуийцар 10 центнер мара яц.

Балха юкъе хозрасчет йоалаврна даьхача толамашка хьежжа лакхденнад механизаторашта балхах дIалуш дар а. Нагахьа санна хьалха кхашка болх беш хиннарг юкъера лаьрхIача бетта 130—147 сом нийдеш хиннадале, сона цар бахках хIара бетта 167—239 сом алапи деннад. Иштта да колхоза кхыча бригадашка нийду алапеш а. Цунга хьежжа хIара шера Iоаш латт артела юкъара доходаш а. Цудухьа хIанз колхозо дукха капитальни культурно-бытовни гIирсеш хьалдеш латт, тIехь-тIехьагIа тоалуш доагIа колхозахой вахар.

Тхо кердача системах болх бе доладенна дукха ха яц—деррига кхо шу, цхьабакъда, цу доацача хана тхона карагIдаьннар мел доккха да хьагойтаргга укх цифраш. Юкъера лаьрхIача 1,5—2-за дукхагIа ялт чуэц бригадо хIанз, хIаьта цунга хIадодар планах лийрхIачух локагIа да. Цох тоьам баь Iо дага дац тхо. Пятилетка кхоалегIча шера кхы а дикагIа хьувкъадергда ялташ. Цу гIулакха эшар даьд. Хашнаьа аьхай зиьб кхоачамхалал Iалашаьь фу, тоаль йоаккхаш латт еррига техника. Шин беттарча курсашка хIанз юоай знанеш лакхъеш ба механизатораш.

Я. АРСАМБИЕВ,
Гудермесский района «Кавказ» яхача колхоза трактори бригада кугланхо.

КОМИ АССР. Кердача минералаштех минералогически номенклатуракех болча дуьнен хьякъашта юкъерча комиссе чIоагIдаьд керда минерал а «черновит» яха цун цIи а. Из кора а даь, цунна тохкам баьб СССР Iилмай Академе Коми геологе Института Iилмахоша Б. А. Голдина, М. В. Фишмана, Н. П. Юшкина.

Минералах «черновит» яьнка цIи тиллай Коми АССР дуккха пайданера оахкалаш гучадаьхача академика А. А. Чернова сийна.

«Черновит» — сийрдаь-IажагIа е мезх бесара 0,25—0,65 миллиметр хула призма кугера кристаллаш. Из рудай тайпара минерал а ю, цунах электронике шерра пайда а эйбу.

Сурта тIа: Н. П. Юшкин (аьрдехьарвар) Б. А. Голдин «черновита» тохкам беш ба.

А. Овчинникова сурт.
ТАСС фотохроника.

«КОСМОС-200»—СИГАЛА

ТАСС-а ХОАМ

1968 шера 20-ча январе Советски Союзе сигале кхийтай «Космос-200» яха Лаьттан эргIанара искусственни спутник.

Спутника тIа оттавй 1962 шера 16 марта ТАСС-а хьахийначе программага хьежжа космически арена дIахо техникан деладаьрхIа йола Iилман аппаратура.

Геналларча орбита тIа хьахай спутник дахача лоархIамашта гаргга параметраш а йолаш:

— юххьанца го бошкка ха 95,2 минут;

— Лаьттан тIехан тIара гаьнаа 536 километр гаргга;

— орбита аьгIора лаьттар 74 градус.

Iилман аппаратурал совгIа спутника тIа я:

— орбита элементаш нийса йистаре эша радиосистема;

приборийн Iилман аппаратурал бехка хьаьъехьара данниш Лаьттан тIа Iочуттургйоля радиотелеметрически система.

Спутника тIа оттаьча аппаратуро боарамагIа болх бу. Iочуухача информаци обработка ю координационно - вычислительни центро.

Грозненски химически комбинатан № 15 болча цехерча КИП-а слесарийн юбилейни шера социалистически яхье хIоттийна хьалхара мотт. Лакха къахьегама толамаш дахарх кхочушдина коммунистически къахьегама бригада аха сийлен цIе елар. Цу бартбайначу коллективе къахьегаш берш берриге хIара бац алхина коммунисташ ба. Цигга дика болх бу цар ерриг шера а. Къастто хьнаре къахьег коммунисташа хIин Майорова, Скобилыцына, Садыханова.

Сурт тIе: (аьрдехьара аттехьа) слесарин коммунисташ В. Майоров, А. Скобильцын, Н. Садыханов, участкан начальник В. Радевич электронни автоматически потенциометра регулировка чиэтта болх бу хьахам ба.

В. Дамана сурт.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

ПАРТИЙНИ ОРГАНИЗАЦЕЙ ЛОАРХIАМ ЛАКХБИЧА

ХIара юкъхьанцарча партийни организаце дена чIоагIде гIерт Сунженски райком, боахама деххараш кхестадечара цар лоархIам лакхбу, шоаша тIадналача гIулакха хьалхара жоп лугаш хьадеи юртарча хIара коммунистагара.

Цу гIулакха пайда ец юкъхьанцарча партийни организацешца бечча балха тайп-тайпарча формаши методаш: цар балха опыт вIаши йовзийтар, семинараш яр, парте райкома бюрошкеи пленумашкеи юкъхьанцарча организацей отчеташка ладувгIар, партийни собранешка боахама дешаш дувцар, экономически конференцеш яр, кхыйола формаш.

Къаьстта уйла тIайохийташ лаьаьа юкъхьанцарчеи цеховойи парторганизацей секретарий дешар. Семинарашкь хувца уттагаьа: «Парте мутIараш шердара парторганизацешца леча кулгалахи къоначча коммунисташца беча болхахи», «КПСС ЦК майски Пленума решенеш кхоачашъяра хьакъерча партийни организацей деххарех», «Гойтара агитаци вIашагIйоллара гIулакха «Победа» яхача колхоза парткомо беча балха опытах», аха а кхыдола а дешаш.

Боахама дешаех йола директиваши решенеши кхоачашъяра тIахьожам лоаттабара хьисвпе бюро балха практикана юкъедоалалаьд хин-хан наьаь хьайбай фермашца ледаеча социалистически яхьа итогаш а еш. Цун результаташ районни газета тIа а колхозни многотиражни газеташ тIа а кепаеттилга.

Бюро балха практикана юкъейихьай КПСС райкома балхах лаьца юкъхьанцарча парторганизацешка информацеш яр сацна йола балха форма. Информацеш еш къамаьлаш ду райкома секретарашта, бюро членашта, парте райкома отделий заведующешта.

Цу йоллача хIамашка дика тоабаьб партийни организацей болх, чулоацам дикагIа болаш масс оагIув чулоацаш хиннаб из, лакхбенаб экономика загIайоалаечара, боахама деррига доалъош айдаргдолча кхоачамех пайда эцачара цар лоархIам.

Боахамий экономика тоъал дика чIоагI а яь, дуккхача парторганизацеша хIанз чIоагIа уйла тIайохийт юрташкарча къахьегамхошта политически кхетам балара, царна культурни вахарех салаIарен хьалаш вIаштIехьдахара дешаш. Цу доллача хIамашка новкъостал ду навха сакхетам лакхбара, къахьегама дисциплина чIоагIъяра, хIаьта, долче, юртбоахама продукташ йоалахга дегIаоаладара а.

Колхозий партийни организацеша IалашIду производства лоархIаме гIарча участкашка хьалхе коммунисташа хулга.

КПСС ЦК мартовски Пленумеи парте XXIII-ча съезден решенеш кхоачашъяра чIоагIа уйла тIалхийта еза кадраш хьахаржара, балхаш тIа хIанийсъяра кхедра дешаш. Уж дешаш да хIана партийни организацеша массаза а тешо ераш. Цар дукха хIама хьа производства кертера участкаш коммунисташца, шоай гIулакх довзаш болча специалисташца чIоагIъяра.

ХIанз 13 юкъхьанцара парторганизацей я района колхозашкеи совхозашкеи. Цар шоай мутIараш юкъелоаш 881 коммунист. Царна чухьа вIашагIъелла юкъхьанцарча организацей йола боккъонеш йолаш йола 50 цеховой партийни организаци 40 партгруппеи. Дукха а дукхагIа бола коммунисташ юкъаьчал хоашаш материальни производства сфере болх беш ба.

Колхозийи совхозийи юкъхьанцарча партийни организацеша шоай дуккхача цеховой парторганизацешцеи партгруппашцеи бокха а тайп-тайпара а болх бу. Цо дикка чIоагIъяьй юртбоахама производствана, юрташкарча къахьегамхой вахара ерригача рагIонашта шоаш еш йола айдин.

ХьаIомае мегаргйола опыт Iоеньй ух тIеххьарча шерашка XIX-ча партсъезда цIерагIча колхоза партийни организаце. Районе йоккхагIчарех йола колхозни парторганизаци я из, 122 коммунист юкъе а волаш.

Укх тIеххьарча ханнашца колхоза экономика айяра гIулакха башха йелгалйоалаш хIама дезар дун. Шин балха методаш хувца езача, коллектива вахарерча парторганизаце лоархIама кердача тайпара мах бе безача кхоачайир партком КПСС ЦК мартовски Пленумеи парте XXIII-ча съезден решенешца. Колхоза къахьегамхойна юртбоахама продукташ дукхагIа яар дукха доаттабеча къасама керте а утта партийни организаце шин керттера низаш хIанз тIадероаду наха юкъе беча организаторски политически балха. Цо уйла дукхагIа тIайохийт колхозни производство дегIаккхувлара перспективни проблемашка, устава хIадехараш коммунисташа кхоачашдара дешашта, наха кхетам балара, цар къахьегаме вахарех хьалаш тоадара.

Колхоза боалам дуккхача новкъо ех латт. ДукхагIа дегIаккхувлар ялата боахам а дукха-шурийна хьайбаш леладелга а долаш.

КПСС ЦК мартовски Пленумеи парте XXIII-ча съездон еппача торонех пайда а эцаш, колхозо шерра юкъехьехь минеральни органически удобренеш кхашка тессигга. Нагахьа сайна 1965 шера хIара гектара тIа 50 килограмм мара тайсалие, укх шера 180 килограмм тайсай минеральни удобренеш е 1 гектар оахама лоархIаш 0,5 тоннагара 1,5—2 тоннага кхоачаш дукхагIа.

ДIаюиш йола еррига юртбоахама культураш районированни [illegible] долча а 1-чеи II-чеи классайн дохагIа доахача фуна мара дIалоц. ХIанз боахамо керттера оахам 27—30 сантиметр кIоарга ду предплужникаш йоахкача моханашца ну цхьан ханна оахам IотоIадеш натокаш а [illegible].

Уж хIамаш бахьан долаш юртбоахама культурай хьувкъам лакхбеннаб. Масала, юкъера лаьрхIача хIара гектара тIера бьеина хьувкъам 1966 шера 23,9 центнер. 1967 шера 25,1 центнер хилар.

ЧIоагIа механизированнии электрофицированнии боахам ба XIX партсъезда цIерагIа йола колхоз.

Сахьата 30 тонн ялат цIенден йола механизированни 2 хьетт хьальаьй колхозо 1967 шера.

Колхоза партком правленеи кIезиг-кIезига кхувлаш, лхьабакъза, тешнаме хьайбай боахаме юкъехкува механизаци. Колхозо 100 процент механизаци яь ба доахан деттараш, хий меладара болх, кхо дакхалара болх — 80 процент, доакъараш дIаледахара — 70 процент.

Еррига производственни бригадаш, фермаш, даакъош электрофикаци яь, 1201 киловатт низ болча 202 электромоторашка тIоала.

Колхоза партийни организаци [illegible] юкъехкухь толамагIа йола методаш, юртбоахама Iинжхака карагIдьинараш, хьалхалаттарий опыт.

Доахан «Елочка» яхача тайпаех йолча машинашца детт. хIаьта оз бахьан долаш кулгашна деттачул 4-зза дукхагIа лакхьеннай доаркай къахьегама оасарле. 32 доарка мукъаллийтай. 1967 шера вIашагIъехкай пленферма — цIеча степной фуз болча 410 Iатта лаьрхIа. Цу шерре а денз кхин сиенах болх бе болабеннаб доаркаш, лакхьеннай доахана продуктивность. Доаркай торе хинний болх бе а, дешна а, дика салаIа а.

Жа IаI дахкина вIаштIехьдаьккхад колхозо. Дукхьал жа IаI дахка лоладолийтар бахьан долаш кхы тIа а 5,5—6 тонн уха доаккх боахано.

Хьакхарч кхоабеча вIаштIехьдаьккхад дукха пхьаьн, 1600 а кхы дукхагIа а йолаш хьакхарч чуоттаь кхоабилга. хIаьта це йоа хилийтай къахьегама оасарле 3-зза лакхъе.

Этгара хьалхи, ноябреи декабреи яьта кIоригаш кхоабилга производства юкъедоалалаьд, хIаьта цо колхозага йоаш хулийт фуаш гулдаран пачхьалкхенга дохкараш тIайина социалистически деххараш даьал тьалха кхоачашде.

Партийни организаце чIоагIа уйла тIайохийт коммунисташтеи парте боацараштеи кхетам балара деша. Цу гIулакха пайда эц цо идеологически балха тайп-тайпарча средствеши методеши: партийни дешара система, лекционни пропаганда, массово-политически агитаци, кепайоазув, радио, искусство.

М. МИХАЛЕВА,
КПСС Сунженски райкома орготдела заведующи.

КЕРДАДАР ЮКЪЕКХУХЬ

Халкъа боахама мухь дIа-духа кхуллача автопаркаш баьза пайда эцара краснодарций инициатива хиннай а лаьца Нохч - ГIалгIай транспортни управлене дуккхача боахамашта бортови машинех самосвалаш ергIелаш дика гIулакх дIадоладаьд. ХIанз из болх дика дIаболабаьй Е. А. Надиров керте латтача шоллагIча автобоахаме, Шелковской, Гудермесски автобоахамашка, кхычахьа.

Грозненски № 2 йолча автобоахаме массеха «ГАЗ-51» аха бортови машинех самосвалаш яьй. Сага новкъостал ца эшаш мухь тIера Iобоахкх цу машинашкара глушитела газо тIадоттаболаш [illegible].

Краснодарций опыто хьахьехаш махкахара мухь Iобоассабайташ йола устройствеш йоккхача машинашкь капитальни ремонт е ца ехаш эрI-ех шин шера болх бу, беча балхага хьежача заведера арахийцачарел вейла лоархIаш а яц уж.

Бортови машинах яь Ветаргов Бахьаудина машин лаьаьаш тоадеча жагIа хьатIаоаш йола бугт совгIа ха я. Из чIоагIа раьза ва шин [illegible] мухь тIера Iобоассабайта механизацеца хьоншоа бочаш болх бу. Бортови машинех самосвалаш яр бахьан долаш цар бу пайда 10—12-зза лакхбеннаб. Цкъа йина пхьачара газа новкъосталца мухь тIера Iобоассабайта механизмаш йоахкача хIара машинас шерра пачхьалкхена 1500—2000 сом пайда бергба. Бортови машинех самосвалаш яра бахкаш краснодарцашта оттальча опытах чертежех кхоачацу.

Н. ОЛИМПИЕВ.

ХЬАЛХАРА ТОЛАМ

Грозненски консервни завода цехашта юкъе шерра яьрначa социалистически яхье хьалхарча шерашка санна укх шера а хьалхара моттиг лелаю Х. Мисрхаьевa кулгалдеча консервни цехо. Планах бетта 2 миллион консервай банкаш арахеца езача цо хьалхарча декаде арахийцай 722 эзар консервни банка. Толамца къахьег цу цехерча болхлошa Т. Тоховас, Н. Дракова, кхычар. 115—140 процент кхоачашъя цар шоай дек норма.

З. ГАЙСАНОВА.

№ 2 ЙОЛА «АГИТАТОРА БЛОКНОТ»

Кепа а теха арабьнача КПСС Нохч-ГIалгIай обкома пропагандаи агитацеи отдела «Агитатора блокнота» номера дукхагIйола материалаш хеталь я пятилеткен 1968 шера шоллагIа шера хьалха кхоачашъяра яьржача социалистически яхьа.

«Беседа е» яхача разделе кепатеха я республика Госплана председатель В. Брыкина «Сий дола итогаш, лоархIаме перспективаш» яха статья. Цу тIа дувц дIалахача шера Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхошта карагIдаьнна толамаш, халкъа боахам дегIабоалабара укх шера де дезарех.

«Юрта боахам дегIабоалабара кердача толамашка» яхача статья тIа КПСС Нохч-ГIалгIай обкома юртбоахама отдела заведующе Ф. Юрченкос дувц республика юртбоахама къахьегамхошта хьалхашка латтача деххарех.

Социалистически яхьех лаьца беседаши политинформацеши кийчъяра политинформатораштеи агитатораштеи новкъостала йолча литература указатель я номер тIа.

Дунен халкъашта юкъерча хьалах лаьца я «Империализм агрессе ба» аха А. Натурина статья.

Идеологически фронтера хоамаш деннад республике беча массово-политически балхах лаьцача подборке.

Ю. ПОВАЛЯЕВ.

Студенташа яздаь книжка

«Доккха баркал оал аз шоана сейна чIоагIа дезадеш, сакъердаме книжка яздарах. Джон Голлан».

Англе Компарте Генеральни секретара телеграмма тIа дувцаш дола «Сийлаь-бокха Октябри Британски империи» яха книжка яздаь яьча межни моттай Пятигорски пачхьалкхен педагогически институте английски метта факультет йистеккхача студенташа. Доцента А. Шершевска кулгал а деш гIаь итт зIамигача сегон йоIой массеха шера материалаш гулъьй, церна переводаш яь, керда кортош яздаьд, читта къаьсттача книжкаца арабаьккхаб hахман болх.

Тха книжка къаьоина, яхаш дувц авторашa, 1917 шерарча Октябрески революце английски пролетариатен цун авангарда — Коммунистически парти вахара ялееи.

Тхо дуккхазза а вIашагIдеттадуш хиннад англичанашца, боча возаргIаш дагахьоаб оаш Пятигорске курорте салоIаш хиннача Англе Коммунистически парте Генеральни секретараца Джон Голланеца институте вIашагIкхетарех йола уйла.

Белгалдоалаш хIама да, испански французски меттай факультеташка а читта цу тайпара тохкамаш дIадоладаь хилар.

Вячеслав ТИХОНОВ.
(АПН).

СССР ГЕРЗАШЦАРЧА НИЗИЙ 50 ШУ ДИЗАРГА

МОАСТАГIА ЭШАВИР

Петроградеи Москвеи 1917 шера красногвардейски отрядаш керттерча дакъе вIашагIъехкар йоккхагIа йолча заводашкеи, фабрикашкеи, къаьнача вескара дуккхача доакъошкеи.

1918 шера 3-гIча январе са гIулакх деш хиннача Петроградски 1-гIча огнеметно-химически полке а вIашагIтехар красногвардейски отряд. Цу хана запасе латташ вар тхо. 600 гаргга империалистически тIем тIа дакъа лоацаш хиннача революцена мутIахьа бола бIухой дIаьзбелар отряде.

ТIема кийчо еш, городе каравульни патрульни служба дIахьош хасгта хургдолча тIемашка кийчлуш бар красногвардейцаш.

1918 шера февраль бетта пхьан бус оаш аьнна гIоттайир тха красногвардейски отряд. Смольнера вочача дикало митинге хьаж бир, Двински фронт йоха а аь немецки бIухоша Псков дIалаьцай аьнна. Революционни Петроградa кхерам тIаттар. Цул тIехьагIа Псковe мукъалккха тха отряд хьоакарех дола поезда Iодийшар цо.

Наькъа арахьала кийчле дукха ха эшадар. Iуйрийна 6 сахьат даьлча теплушканта тIа а хайша Псковe вахар тхо.

Луги яхача станце сецайр тха эшелон. Шин сахьат лаьнкар оаха машинник мукъаьбалара хьежаш латташ. Шийла, сихан латташ хIар из Вагонаш чура ара а баьна тха эшаловашта накъабаьхкача кхалнахаца бегаш беш, гIаьлеваш тааш латтар бIухой.

Плюсе яхача станцегахьара авиационни моторий таташ хьахезар. хIаьта дукха ха ялале тхо долча ергIорахьа йоагIаш латта «Таубе» яха шиъ немецки самолет хьагучаьяр. Геттара лоха йоагIар уж.

— Вагонашта кIала довза! — команда елар тхоца. Минот яьале станце мах хиннар дIалечкъар, хIаьта дежурни рота тIом бе кийчъелар.

Тонаш йийтта самолеташ чуйтар дежурни ротас. Дувонанта вахар тха тIадлахар. Тонаш йийтта чуйтача самолетанта го а баь шоаш моастагIчун машинашта даьхача Iургашки хьежаш дувцар бIухоша:

— Дика теха-м хинай вай акхарна. Тха ветара хьалхара трофеи яр уж.

ШIаьхха наравое гудох а епаа дерригаш эшавоаш тIахайшар тхо. Чардина деш дола тегаш хьатхазийтацар красногвардейцашна дохлача аллеша.

Торошино яхача моттиге сецар тха поезд. Укхаза дерригаш Iо а даьнна хиха бердa йисте гIолла оборона лаьцар оаха. Дехьара берд наггахьа дIалаьцабар.

Ийиха ера 23 февраза Iуйре. Мыьлха дIалажаьна къоагабир хи тIарaше, гучаьлар моастагIчун оладаш. Сатийна яр немций болча аргIоракьа. Тхо дьечахьара яI топ кхоссаш сат ваьар.

— ЙА, камрад, гут шертен! Хьай фатерланде цIа мила доладегхь Iа гIор? — рупорана оалац салла шлх тIа кулгаш а дехка цIогIа техар немций болчахьа шоллагIча рота ефрейтора Синичкина.

— Петербург хьаьхача, фатерланд гIорга! — яха жоп делар орций метте хиш хиннача немцочо.

— Ер-м бозацар хьона? — немцечо дехача жона кхаьIаргаргара комбинаци хьежар Синичкина. Белабелар красногвардейцаш, хIаьта немцечо бий оагабир.

ШIаьхха хьунагIа немций окопашта тIехьашка чIоагIа тата даьлар. Цул тIехьагIа массеха сахуьд лача тхо долча метте делла яьлар снарядаш. Болх бе йолаелар немецки пулеметаш. ХIанзалца сатийна латтта тха артиллери а немецки окопашта дон де йолаелар.

Ишта дIаболабелар тIом. Атака бахар немций, хIаьта тхо — контратака. Хина юкъе вIашагIкхийтар шин оскара бIухой.

Ас дувзаргдац рукопашни тIом беш бIухочун дегалоаллар, пурма хетар, уйлаш. Эггара халагIен дукхагIа цIий меххадуи тIом ба из. Денал долаш хадайн вар мара Iоалалах вIаххара варгвац цу тIем тIа. ГебагIаца тIом бе вокхо гевзанч ве ерий бIухо. Сона дагадIац из тайпа тIом дIаболабелча гIоне оахона котало яьккха ха.

Цу дийнахьа кхоза гебагIашца латташ хилар тхо моастагIчунна. Эггара тIехьа кхы тхона духанле е ца могаш тIехьашкь балар немций.

Ишта Нарва кIала а йохабаи хиннавар моастагI.

1918 шера 23 февраля дар из. ХIанзарча заман хьалашка. 50 шу хьалха санна дунен, халкъий бохалой класса, коммунистически болама керттера моастагIа ва империализм. Цо дунен аламашта тIатессача кхерамо дагадоахийт вайна «Массайолча хана кийча хила социализма коталонаш тешаме лорае» яха ленински васет.

Уж деххараш кхоачаш а даьд кхоачаш а ду 50 шера сийлен никъ бахьача вай Советски Герзашцарча Низаша.

П. М. ПАВЛОВ,
отставни вола гварде полковник, кхаь тIема ветеран.

БОЛХ ТОАБЕЛАР

Урус-Мартана района «Гехинский» совхоз къона боахам ба ала йиш йолаш я. Ши-кхо цу хьалха тайп-тайпара къинчахбоацараш дар цун балхаца. Цудухьа коммунисташа каст-каста е а боагIаш критика йора партийни комитета. Цу шерашка зIамига яр партийни организаци ше а.

Уж кхоачамбоацараш дIалахара хоадамболаш бола болх чакхбаьккхар партийни комитето, хIаьта цунах беркат а хьаьар. Теркам тIабоалаш да отчетно-харжамий собране коммунисташа тийнна наказаш къахата тIа зиса ца хилар. Парткомо къаьстта теркам тIабохийт цеховой партийни организацеша кулгалделга тоалара, шоашта тIадиллача гIулакха коммунисташ бехктоаме хулга, производстве меттел, бригадий, фермий, отделеней общественни, политически вахарера цар авангарди роль лакхъяра.

Болхлойи гIулакхера наха кхетамца кхебара болх дикагIа вIаштIехьбаккхар духьа хIанз цеховой парторганизацешка агитколлективаш, юха хьажа а хьежа, чIоагIъяьй, партийни, профсоюзни, комсомольски активашта дикагIбола политинформатораш хержаб, шерра социалистически яхь йоаржаьй.

Агитаторийи политинформаторийи болх тоабара деча гIулакхашта юкъе лоархIамера мотиг дIалоаш къахалатта опыт шерра дIайовзийтаро. Цар шерра дIайовзийт «Красноармейский» совхозерча Социалистически Къахьегама Турпал Кагерманов Оалхазар, Ленина орден ледаю Зелимханов Ваха, Муцаев Сайт-Ахьмад керте латтача, кхыча бригадайи фермайи, свекла лелаеча звеньевой Умалатов Захе, Далаев Шамсудина, района дикагIча доаркай Алуей Алмата, Ханикова Тамарий, Арсытова Аннай, кхыча боккъала а башхача юртбоахама производства къахьегамхой балха хьалхалатта опыт.

ХIанз совхоза лаьтта лелатерашеи хьайбаш лелаерашеи лоалахарча боахамашкарча лакхача хьувкъамий довзанчий, хинагIча хьайбаш лелаерий маьхара опыт хьанийъ ца Iеш, шоаш кхыбараш а Iомабу.

Укх тIеххьарча хана совхоз хьахиннаб итташ хьалхалатта производственникаш. Царех ба звеньевойи - механизатораши Цаев Iабдурашид, Тасуев Ваха, тракторист Лазашев Ахьмад, шофер Махарбиев Давуд, кхыбараш.

Совхоза парторганизаце балха юкъе гIаьнуга цхьанкха оргало хьинай. Из да производство дегIайоалаяра материальни стимулированни лоархIаме хилараха лаьца дувцача хабарашкара практически гIулакхашка хилар. Совхозе шерра юкъейххаьа йолаьй дика уйла а яь оттаь къахьегамах чах телара система. Цо кхай а фермай а къахьегамхой хьинар айдаьд. Миншта айлац цо из, нагахьа санна, масала, свекла лакха хьувкъам баккхарах болхлочунга керттерча алапел совгIа кхы тIа а 450—600 сом кхоачаш хилча.

Организаторски кхетамеи балха боарам лакхбарах, материальни хьашт хилийтара стимулашерра юкъехкахьарах лоархIаме фактор хилар къахьегама оасарле, лаьтта лелаяра культура, хьайбай продуктивность лакхъяра, юртбоахама продукцега дIадоаьр лохдара. Юххера а гIулакхана хьакъувкхаш кадиллара, совхоза къахьегамхоша дукха а резерваш балха юкъе ехийтар, хIаьта отчетно-харжамий собране коммунисташа дийцари белгалдаьлари из а дар.

Совхха башха дика хьувкъам баьккхар совхозе. Дерригa чуйина ка бола ялат планах лаьрхIачул 4483 центнер дукхагIа хилар, пачхьалкхенга ялат дохкара план 115 процента кхоачашъе. Шекара свекла планах 39371 центнер дукхагIа тIаенная заводе. Пачхьалкхенга хьайбай продукташ йохкара план а тIеххкхоачашъяьй.

Нагахьа санна 1964—1965 шерашка совхоз пайда ца беш хилараж совгIа, доккхий зенаш деш хиннадаале, 1966 шера балха боккха боне а (15 эзар сом) пайда баьбар, хIаьта 1967 шера баь пайда 1966 шера баьчул кхьаза гаргга дукхагIа хилар.

Хиппа чакхъьинача совхоза коммунистий а берригача къахьегамхой а собранешка дийна а дийна, къоабаллаь тIанийнад 1968 шера дола лакхдь социалистически деххараш.

ХIанз еррига парторганизаце керттера уйла тIалостаьй пятилетка кхоалагIча шера хьувкъам йоаккхо яра, кадрай агрозооветеринарни дешар чакхдаккхара. Кердача шера юкъхьанцарча денoшка дена совхоза камаьхала а юлаш чакхдоахаш латт юртбоахама техникана ремонт еттеш из йиза йIаьстан балхашта кийчъелеш. ВIаштIехьа а йолаш чакхдоаьлаш латт общественни хьайбаш Iанара доахилга, цунца цхьан хана цар продуктивность лакх а еш. Кхымы арауз аш латт органически удобренеш. ЛадегIа тхьамка хьаргаш совхоза шин хилийтар дутха стойлоковей боахам кийчбеш латт. БIаьсти хоча культурай фу тIаяр леттIа кийчлеш латт, хIаьта из совхозе керттерча дакъе кхоачам балла а да.

Партийни организацеша хьалхе а йолаш, юбилейни яхье котбаьнараш бIубеша дIахьалхабола. ХIанз совхоза массе а доалшо 1968 шера хьувкъам баьлае, пятилетка кхоалагIча шера лаланеш ханал хьалха кхоачашъяра тIагIерта къонеш лоттабу.

А. ПАЛЬЧАК,
[illegible]

КЕРДА ОБСЕРВАТОРИ

ЛЕНИНГРАД. Къаршой - Черкесчена Зеленчукски станица дукха ца яьлаехьа Iама дунеи тIа Пулковоа кIезигагIа йоацаш йовзаш хургъя. Станицана уха гаьна йоаццаш СССР Iилмай Академе керда астрофизически обсерватори юла.

ХIаьта тIамарча кердача обсерваторе оперативни штаб я... Ленинграде.

Ленинградски оптико - механически объединене обсерваторена хьаьай дунен тIа эггара йоккхагIа йола «БТА» яха телескоп (азимутальни монтировка тIара йоккха телескоп). Из Iалаьмате йоккха сигалара хIамаш зера йола телескоп 42 метр лакха я, хIаьта цун керттерча кнага диаметр — ялх метр. Iалаьмате йоккха телескоп форда тIехенел 2070 метр лакхагIча моттиге кхоачаеш айер [illegible].

«БТА» оттаергйолча моттигера гаьна йоаццаш хьахургъя астрономий Iилман горед. (ТАСС).

КЪОНАХЧАЛ ДОЛА САГ

Хала берал хиннад Григорий Никифоровича. Цун даьи нанеи вIаштIехьалицар вораI бер кхаба, царга дешийта. Массанед халагIдар дезала юкъе воккхагIа волча Григорева. Даьнеи нанеи гIо дара шоай юртара юкъхьанцара школа чакхъяьккхачул тIехьагIа ремесленни-столяр хила вийзар цун. Дийнахьа болх а беш сарийна деша а ухаш дукха ха елаехьа столяра говзал караерзаю Мурейко Григоре.

Мехкдаьтта промышленника столяра кулгаш эш аьнна хеза 21 шу даьнна зIамига саг Грозне балха воагIа Украинера. Укхаза 4 — 5 шера болх бьчул тIехьагIа Бакy дIавоха из. 1937-ча шера мехкдаьтта промышленноста наркома телеграммах кхыча специалисташца цхьана городе Краснокамске «ШоллагIа йола Баку» хьалъе вохийт Мурейко. Цига мехкдаьтта оборудоване воккхагIа волча механикалла болх а беш, мехкдаьтта техникуме деша вола Григорий Никифоровича. Къахьегам дукха бела, [illegible] новкъост Мурейко [illegible] ла начальникалла оттаву.

Сийлаь-бокха Даьхен тIом болабеннача 1941-ча шера военни форма тIаюх политбоеца Мурейкос. Москвана тIабоагIа немций бIу бохабеча хьинаре дакъа лоацаш хул цуна хьалхара чов, укхаза цу хьалхара «ЦIеча Седкъа» орден а.

МоастагIчунна къизa латташехьа шин политически дешара боарам лакхбу тIемахочо. 1943 шера политически часта комбата заместителa курсаш чакхъяьхачул тIехьагIа городе Москве В. И. Ленина цIи леддеча ЦIеча эскара керттерча политсостава резерве хьожаву из.

Кировоград яха Украина йоккха промышленни центр хьайоаккхаш, чIоагIбенна лаьтта моастагIа шин бохабеш, кхыйола моттигаш хьайоахкача а дакъа лацарах Верховни главнокомандоване дукха баьгодарностам кхайкаьй Мурейкона.

Вай мехкара моастагIий лехкабьнчул тIехьагIа Советски эскарца Венгре, Чехословака, Трансильване мехкаш а цIенду цо моастагIий унах.

Салтечунгара дена подполковникага кхаччалца никъ баьча Григорий Никифоровича наькха тIа шийтта пачхьалкхен совгIат ден. Царна я «ЦIеча Седкъа» орден. Даьхен тIема орден, Москва, Прага, Будапешт мукъалаккхарах ена медалаш, кхыраш.

Пенсе тIа а ваха салаIа ха йола Мурейко Григорий Никифорович къоастлаш шин коллективах, безабеннача балхах. «Старогрознефть» НПУ транспортни конторе автомобилаштеи тракторештеи даьхIача запасни оттадий инженер ва из. ЧIоагIа раьза ба цун балха транспортникаш. Старогрознефта партийни организаце балха юкъе шерра дакъа а лоац опыт йолча коммуниста.

МоллагIа шийна тIадиллa гIулакх, шин еррига говзал тIадийте лалувгIараша пайданех церна сакъерзамеи хIадду цо. Ше тIахьожам доаттабеш № 37 йолча школа дешархошта каст-каста тIема-патриотически кхетама балхаш ду. Парте бала кийчлуча производстве хьалхалаттараштa парте Устав Iомаеча гIо де а ха карабоагIа Григорий Никифоровича.

СалоIалга ву ца кхош бийса юкъе яхкалац кагIаш хул нох. Мурейко аргIанара беседа е транспортникаштеи деш рекъхоштеи еша гIйола керда лешаш кийчъеш.

А. ТИЩЕНКО.

«СЕРДАЛО»
2-гIа агI. 23 январь, 1968 шу

ОЧЕРК

ДЕНАЛ ДОЛА РЕВОЛЮЦИОНЕР

Нохч-ГIалгIайчоьн къонахчо «большевиках цхьаниг, Г. К. Орджоникидзен Сергей Мироновичн Кировен соратник а доттагIа а хиллачу Албогачиев ТIоха Юсапа цIи къонахчийн долчу революционерий, советски Iедал, халкъа гIуллакх базьан долаш революционни къовсам лоьттабьрий цIерех цаI я. Дуьнен тIа ше даьккхача 67 шерах ах Iаь шу гергга большевикий парте гIуллакх, халкъа ирзбазьан долаш дIаденнад ТIоха Юсапа.

Бер хиина зе Назрановре гаьна йоццаш, шьраьча меттига уллача гIалгIай хоэача юрта — Экажкъонгий-Юрта дIайихьай Албогачиев ТIоха Юсапа. Цу юрта йисте гIоллé листта голаш еттаи дода Шолж. Дуьнха кхьдолд гIалгIай береш а санна, массаьча Шолжа йисте ловзарé тIерха кхиная Юсап.

Цхьабакъда, зIамаи уйлд ца еш негаш е берзан удаш яийина бера за енэха дIаэвар. Хьалхол къаьхега мех нола базар печкахь Россе. Къаьстта хала яр цу хена нохчаштен гIалгIаштен.

Са белгало яьлча дена бода къоьллабаллаеца болх бера юртарча пролетаре, машкалхьаре, герзий пхьаре Албогачиев ТIоха дезале. Даь ТIоха а ондабьинаьчо къонгашé Хьамзата, Боке, Юсапа, ГIарнаха а дукхаьча сахьаташке пхьоалленé баьча болхо моцала кIал ца буташ лелабора дезал. Къоьнина Албогачиев ТIоххи цуй къонгашн дика пхьарош лоарзIаш бер, хIаьта гIалгIай юрта къаьстта чIоагIа лиэш нах а бар уж.

Iурра дена сарралце дезь пхьоллене кулар Юсап. Кордадар ко гIорташ, гоззала тIеххуьш хиннача кIеьнка дукха к лаланкьа шо маррэ хьаIомайир дани боакгIа болча вашкерийн гоззал, цудухьа из цар шоашта гIо да в юттеоре. Шоашта цхьаццд зIамаш айта лоаллезарча юрташкара гIалгIай уззр гоззанчеш болча — АлбогачиевгIарашта. Цу хана дIа-хьа а ицаш церцд долалора дахелол-дехенох, лоамарой хелача вакарех, пачхаьа чиновникашен моттигерча сатрепашен бена низак лаьца къемабьлаш. Цу къемальлоше хьаькъал пора, санлетан пенкбора. Цхьа иштта веннача цхьан хьаша даьна къамаьло дикад вийцар кIеьника оалара хиел. АлбогачиевгIар пхьоаллене, массаза а санна, дукха нох бар. Ший даьна новкъостал даш цигт вар Юсап а. Болх беш боахкашемьа а юхьадьвлер къамаьл. Вена къаша, Алиханов ШаIма, дийша сег, вьшиепхьерал дина вовщ, токарни гIудаих доваш хиина хиникавр. ЗIамигача аьшиаптьаро бена балх безам тIабахача цо аьннад. Йоакхача городе, профессиональни хьехархой болча доше ванийта вовэ кIаьна, тIахьза бонкъал дина специалист хурва цунак. Тбилиссе, со волча, къоайта Юсап. Цига юз Тбилиссен ремесленни школа а йиккийта, цул тIехьагIа ремесленни училище дIанулургва из.

Пурвин да майна ревоалюци даьхна цу хаьддача къемаьло Юсапа даь уйла тIазар. Цу къемаьлал тIахьагIа вийй кхоьнен каст-каста уйла е вьлар АлбогачиевТIох. Юхзара а, зама, XIX-гIа бIаьшере чакхйоалаш беррига ГIалгIай махка аьзка цаI мара ца хиннача Бурочарча горски школе доше дIанувзелар цо Юсап. Цуй тIехьагIа юзтьанцарча городской школе доше а ваза. 1902 шере из йистехьалар Юсапа. Дукха зе хьалекьа ГуркагIа вахар Юсап. Ше дени хиина дош кхоачашдир Алиханова. Цо ремесленни школе дIанулу из, кIаьта цул тIехьагIа ремесленни училище воийт, цига 1904 шере дена 1908 шерага кхачалце доше Албогачиева. Тбилиссе вехаш ше волаш, каст-каста водар Юсап цийна хьехам бена ший мехкахо Алиханов ШаIма волча. Ший эханаш пакхьаре тIаккхуш хиина 15 шу даьни, зIамига сег доллама вIаманна духтIаваьа гIертар. Дукхазза а, аз бийса хиланд дIаьххере цар къамальлаш, тIаьхха Юсап шиé вехкагIа вала шоеньост волча Iара бийса яхиза.

Революционни къовсам чIоагIа снабенна за лр из. 1905 шера Россе хинначо эрсий революцина тIахьабьлар Закавказьера болхлой а. 1905 шера город Тбилисе хиннача Закавказски машинахьа вагонно-ремонтни мастерской болхлой стачке дакъа лоацаш вар Алиханов ШаIма. Революционни къовсаме дакъа лоацаш хилар ремесленни училищей дешартой, цу дакъе 17 шу даьнна Албогачиев Юсап а. Классовни къовсамашка чIоагIьалар зIамигача сага ожал, вахбелар саккетан. Горадо Тбилисе чуессара революционни уйлаше дена сегIоревье вийцар Албогачиев Юсапа вахаре еррига дIахора кхел. 1908 шера дена шиé кхел вай мехка революционни событешца юаз 20 шу даьннача Албогачиев Юсапа. Цу хана дена сетийна вахар дайза вац Юсап. Вешта, сетийна вахар лохаш а хиннавац из-м. Халкъа бокъонаш базьан долаш къовсам лоаттабелгаь шиé ирза лоарзIаш хиина из.

Профессиональни болзло, металлаца болх бу токарь а хиина дIавоглееннача Албогачиев Юсапа тейнтайнарча заводашкан мастерскашкан къахьег, агитационно-массови болх беш а стачкашкан забастовкашкан дакъа лоацаш а дала боахлоштé юкъе кул из. Дог цхьанха, къайлагIа хIама доацаш, майсто ваеш, хьшеча мотте барцагIовлаш хилеpa болхлой, шийца мел хийннарий а шийз мел къийттарий а дог-уйла шийгахьа доанккхар Албогачиев Юсапа. Цхьабакъда, цхьан метте дукха за вийзе йиш болаш вацар из: къовсам лоаттабеш, стачкашка дакъа лоацаш ше хилерах болх бу моттиган каст-каста хувца езаш кулар Албогачиев Юсапа. Иштта 1909 шера репрессий чIоагIъяларца дуккадения йитд ийтэр цуй Тбилисски ремонтни мастерскаш. ШоллагIча шера Краматорски машинаш еча заводе къахьегаш хул Албогачиев. Указа из волча шиé дукхлача нах стачка хилар. Къона болзло балхаре дIаваьлина ца вуташ, небахта волле а тарлора, цудухьа водда ГIалгIай мехка вода Албогачиев Юсап. Укхаза шиé да волча пхьоаллена цани-мел шера къахьег цо, юрта бахача наха юкъе болххо

Башир ЧАХКИЕВ.

агитационно-просветительни болх а лелабеш.

1912 шу — пачхаьд рекци лоагIьенаьн Россера революционни болам айбеннаи шу Керчь яхача городе доаникх Албогачиев Юсапа. Керченски рельсо-прокатни заводерча моттерча цаго токаралла болх бу цо. Керчерча болзлой вахард хьалеш уйлаша еррига Россе долча тайпара дар. Шийна хьош долча гIулакхашд юкъа кийсенна Албогачиев Юсап хьалхалаттача боккхоашта юкъа шоай сег а хила дIаотт.

Лув хара юкъ йист хулаш санна еррига Россе дIаккестор Ленски болхлошта топаш токарах гIотта адамий эгIазал. ЭгIазала талгIи дIахьачар Керчерча болхлочуьга а. Революционни стачечни къовсама опыт болаш волча Албогачиев Юсапа хьинаре дакъе лоац Керчерча дукхаьча наькх выступленешка. Юхд а, массехзазлагIа, вадаш кIалхаровал из жандармашта. Цхьабакъда, Албогачиев Юсап къуналуш йолча городе хьа а чIоагIагIа летт революционни событеш, революционни къовсам — из а пролетарски Грозный. Токаралле балза вода из гор. Грознера Англо-Эрсий-Максимовски оалаш хиннача обществе Грозненски мехадьтта промыслашка. Цига Юсапа хьоашал тох Андрей Афанасьевич Вожовца, Степан Степанович Бутенкоца, кхьнарца, хIаьта революци болзлалоцьаред хьалхарча БIарчача цхи шера боккза агитационно-массови болх бу заводчахашта юкъе. 1913 шера Старо промыслей 15-ча участка механически мастерски болхлошта юкъе забастовка вIашагIьлларх цаI ва Албогачиев ТIоха Юсап. Забастовка кхетамца вIашагIтохаро, дале доагIара майррен тIагIертташ хьахехаро шоай беркат делар: цхьадолча хIамашта шоаш дехар кхоачашдайтар болхлоша, цул совгIа забастовка вIашагIтохараш кувцаргвоацаш дIабоахаргвоацаш кIалхара а бехар.

Империалистически тIом болабенабар. Болхлоша из моллагIа выступлени «дай-моаз» бохабе гIортар лоарьIар. Ю. Т. Албогачиев, вошарий С. С. а Н. С. а БутенкоегIар, А. А. Божов юкъе болаш хиннача болхлой комитете болхлой кIорда выступлени вIашагIйоля шоай бокъонаш базьан долаш, къахьегама хьалеш тоадайтар дузьа. Из выступлени хьчул тIехьагIа репрессаш йолаелар. Лачкъа бийзар С. Бутенко, А. Вожова, бронея а оазаь фронта ваийтар Н. Бутенко, хIаьта Ю. Албогачиев къайлагIа гор. Баку вода. Бакурча Бенкендорфа сталепитейни, машинашьяча заводе болх беш волаш, ТIохд Юсапд хьоашал тох большевистски парте бокхийна деятелашца — Шаумян Степанаца, Джапаридзе Алешаца, Азизбеков Мешадеца, цар кулгалагIа агитационно-пропагандистски болх бу цо болхлошта юкъе, марксистски литература доаржаду. Шаумян Степана, Азизбеков Мешаде чIоагIа хам беш хиннаб Албогачиев Юсапа, цудухьа цар безаттахаме заданеш тейннай цунна. Шаумян Степанен Джапаридзе Алешаен хиннача заданех, 1916 шерера забастовкаш дIайолаялле хьелагIа, политически гIулакхаш базьан долаш вийца IобахьийтаргIашта новкъостал даран революционни болхан болхлошта юкъера ахча гулде аьнна тIадилла партийни гIулакх кхоачашдеш, къалкара империалистически тIом болча зама пачхаьла правительства тIемо-промышленни комитетатд дукъала лоаттабоча къовсама хьинаре дакъа лоацаш хиина ТIоха Юсап. 1916 шера Албогачиев Юсапа доккха дакъа а лоацаш йолаяна забастовка йолатий, цхьайолд организацеха вийцай. Цу хана а лоацавара кIелхарела аьттув болаз Албогачиева. Цигара вахачуй тIехьагIа Украина вийсла из, гор. Екатеринославерчд (хIанз Днепропетровскерча) турбопрокатни заводд цхьан цехе токаралле болх беш хул.

Цхьабакъда, 1917 шера февральски событеш йолаьча хана Нохч-ГIалгIай мехка революционни къовсама юкъе ва Албогачиев ТIоха Юсап. Февральски революци чакх а яьнна, Хьина йола правительство оттаьчул тIахьагIа къучa коммунистанашка цхьана Кирова кулгалца революционни къовсам лоттабу Албогачиев Юсапа. Ше гуча ца валийта сесарала бахьд вода из, нохаре, воррдаш тоаши хул, хIаьта къайлагIа боккха массово-агитационни болх бу цо. ГIалгIашта юкъе моттол, хIирашта юкъе а воархIиша сий доши ва Албогачиев Юсап. Из оарцагIовлийна хилар, лоамероштд юкъе цо бахьахьара вьелама болх бар базьан доллаш дуккхаза а ца хулаш дисад буржуазни националистически Хенна йолча правительстван хьелахьадаь къамашта юкъера довнаш, тахахетараш.

Коммунистически парте кулгалцд, Тирка гонахьарча дерригача ханкъашца цхьана Советски Iедал базьан долаш лерд къовсам лоаттабеш бар Нохч-ГIалгIайчоьн къахьегамхой. Республика Советски Iедал оттадаран чIоагIдари хальца туркахарча вахард сийрда оагIув а. Цу къовсамд юкъе доккха дакъа вьцдцаций организаторски хьинар а партийни пропагандистски балха йоккхе опыт а цу хана къахьекха волча гIалгIай хальдд сийлахьча ваIа Албогачиев ТIоха Юсапа а. 1918 шерале ГIалгIаштахьа цхьа тхьмал коммунист хилар — Албогачиев Юсапа хIазига дакъа лоацаш вIашагIтоьлдьинье хIама дац. ГIалгIайчоьн къаьнагIа волча большевикаш Ю. Т. Албогачиева, Г. К. Орджоникидзеца, С. М. Кировца, Ной Буачидзеца, Бутырин Бийцаца, кхьча большевикаща-революционерешца цхьана лорабеш кхиабьб А. Г. Гойгов, И. Зязиков, Х. Альмурзаев, Б. Костоев, Д. Алиев, З. Мартазанов, М. Баваев А. Маматиев, М. Алтемиров, М. Хаиов, Э. Чабиев, Хь. Гастемиров, кхьбараш санна боха гIалгIай коммунисташ.

ГIалгIашьтахьа дена дола, мотташна партийни организаци хилар ноьза хьинар, революционни гIулакхаш совдоахар. Новкъостал дара къахьегама адамаш тейп-тайпарча буржуазно - националистически контрреволюциз низашта духьала хьинаре къовсам лоттабе цхьатарра гIоеттадора. Цхьабакъда, 1918 шера аьхка хьетIахкоачаш хальча хьал тIа эттар гIуллакхаш: Советски республика территоре дить даьнна изо дакъа интервенташ кIай гвардейцийн карадар. Кхь дакагIа дедар гIулакхаш Терски областе а.

Цу хана гIалгIай юрташка боккха болх беш хул Ю. Т. Албогачиев. Къаьстта шелра гучадьлар цуй бокха-дика организаторски хьинар Бичераховски мятеж хьайначе бирсача денешка. Шийна дагадоагIараш духьаш, профессиональни революционера, писатель Х. М. Мугуев, шийна бIаргадайна хилерах торра, аздy: «Албогачиев Юсап — сакъердама, дог гIоадамна, массаза а бIубенна сег, революци а хилалехь баьнски промыслашка (болхло-мехадьттеке болаш) парте вела хьана большевик. Сенон хьалхьандар хIамаш сакхуш вар Юсап. Юсап чIоагIа духхаваашн цуй хамбешн вар Орджоникидзе, каст-каста цунца вIашагIкхетар, беррига лоамареш а къаьстта гIалгIаеш а долча дукхача денешта дагавуеар...» Массехк тейпарча бехктоккхамерча балхаш тIа хинна Албогачиев белгалвоалар шо якар чакхдоаккхаш хиларца, цхьаккха вед кIаьла доллаш тешаме хиларца, массаза а дикан иийса гIулакх даши начальник хиларца.

Бичераховски мятеж йолча денешка вIашагIкъесташ бацар Серго Орджоникидзеи Албогачиев Юсапи: цхьа Назрань, тIаьхха Мужача, цул тIахьагIа БуротIд къовсаме гIоеттадора цар къахьегама адамаш. Полковникий Соколовеи Беликовеи командагIа кIайна казакой бандаш герз кара а доллаш БуротIа чухьийлзача шоллагIча дийнахьа Орджоникидзе кертe леттача большевикашна, Албогачиев Юсапд хьинаре дакъа а лоацаш, 6-ча августе Мочкъий-Юрта беррига гIалгIай съезд гулъю. Хьалха хиннача Увароа бена гулвеннача, герзах тоавеннача 10 эзар гIалгIаиод хьалхана къамаьл дир Сергос, Советски Iедал лорадора ук тIаьхахаш. ТIабоагIача кхерама духьала ца оттийтаж гIалгIай совцабе гIортар буржуазни националист В. Г. Джабагиев. Серго Орджоникидзе Албогачиевга аьнад — Юсап, из калкьаз дIахоьдар, цул хьалташ денар гучевакха везе Iа.

Ю. Албогачиева собаре дешаш, кIа аьннача оарцагIовлд хийча бена, гIалгIай дегашка духшар, цар уралттадора гIалгIай деги. Iадда цIагIа дагIа, шоаш лорадо ахаш Джабагиева бен тIаьхехам теркал а ца беш, герзаца хийнбенна болча гIалгIаша массана а цхьатарра къинхайнадир, котаго вехалца йолча хена летаргда шоаш аьнна. Цигтача, съезде вIашагIьаккар герзаца кийнбеннарий отрадаш, вовлаш. ГIалгIайчоьн дерригача герзашцарча низий командуюштд хьожамир Саутиев Муса.

Цхьан бартаца леташ хиннача ГIалгIашьи БуротIарчд бейлхошьи оалангара дена хийцар вола хьал тIа хинна цу районерд гIулакхаш. Из иштта хилар ца боалаш бакъдора кхайгвардейцашна шоаш а. Масала, полковник Беликова яздьд: «Цу тайппара, гIалгIай яхьчаб, цар кхда низаш даьхад, еррига фронтера уз зоамаш. Шерта питронаш, пулеметаш, бомбаметаш, йоккхий топаш, бронепоезд а йолаш бе гIалгIай. Хьалаш цхьана а оагIорахьера аьттув боацаш де...».

1919 шу доладеннача юкъе къаьстта чIоагIа ирбелар ногахара дена керте хилалца герзах тоавенна хиннача контрреволюцеарa къовсам. Буроана хьетIаэттар деникински кхерапий Шкуройн Гетманен банда. ФуннагIа-моцарIа дац а буруь аллкха гIертар деникинцаш. Къилбаседа Кавказа лоамарой къовсама кулгалдеш хиннача тешамерча хенницаша Сергей Мироновичн Кировен Григорий Константиновеч Орджоникидзеи лоамарой тIалхезар болхлой отрядашцеи ЦIена Эскара доаккхоацеи цхьана Советски Iедал лорадо дIаоттара. ГIалгIай кхьча коммунисташца цхьана маха юкъе а ваза, Деникинцарча къовсама уж гIоеттабеш вар Ю. Т. Албогачиев.

ГIалгIай дегаш чIоагIа къоабалбехIанйцар большевикий тIахьехам. Терка йистарча беррига къахьегамхошца цхьана контрреволюцена ницте а бийзха, тIехьашна баргбоацаш дIаэттар гIалгIай а. Деникинций эттаре къалгаре тIом шоашта тIанйцар гIалгIай юрташа — Долакха-Юртон ТIой-Юртон. Лира тIемаш летттар Мочкъий-Юрта, Редеите, гIалгIай кхьча юрташка. ГIалгIай партизанаше дена тIемдиттд кулгалдеш ер цуй кIеззига хьаззагIа 11 сег юкъа а волаш вIашагIтьолла хинна оборона комитет: Ю. Албогачиев, А.-Г. Гойгов, С. В. Альдиев, вешарий А. С. Горчхановгар, И. Зязиков, О. Мальсагов, М. Ужахов, М. Саутиев (ГIалгIайчоьн дерригача герзашцарча низий командующий), кхьбараш.

Шоай са ца кходеш латтар укхаза моастагIчох. Къилметтел Долакха-Юрт, ТIой-Юрт, кхьйола юрташ йолаьльчул тIехьагIа а сацанар къовсам. Йохкаьча юрташка бехха нах лоамашке хьал чу а укха цигара партизански тIом беш бар. ГIалгIашкахьа дахе хьар Серго Орджоникидзе керте летта коммунистий группа а — Назаретян, Фигатнер, Бутырин, Махарадзе, Чабиев, Буацо, Албогачиев, Калмыков, Гойгов, Зязиков, цIе эскаркой отряд Мужича — Оалкан — Эрштe — Эгикал — Хамха гIолла Пхьицарчд доазон тIа уллача Пхьуй бахар. Цига, вошарий Эльмурзаев Элбазкьейи Махьмадеи цIагIа дIахо чекхдоаргдолча гIуламашта хьалда плеваш уттеш бар Большевикаш. Юххьенцд лаьрзIадар цхьа группа ГуржегIа хийта. Цхьабакъда, нахьа тIа уллар хала тIехвалд ваззав а цу хана моастагIал долаш а хинна Хевсурети. Цига переговораш а вакар Серго Орджоникидзеи Албогачиев Юсапи. Гуржой мотт дика хоаш хилд уж шакхе а шоай фуз-тейпах бела нах санд тIанйцар цига, цхьа бакъа, переговорех хIаьта а хIама хиланзар.

Пхьуй юхавора Орджоникидзеи Албогачиеви. Цхьабакъда, дукха хьалалаьд Сергойн цуи соратникийн аттув бальар Тбилисе дIабаха. Уж дIабахачуй тIехьагIа гIалгIай коммунисташа Тбилисерча партийни центрацд къайлагIа буззам тессаб Ю. Албогачиевга, И. Зязиковга, А.-Г. Гойговга, кхьча большевикашка гIолла.

1919—1920 шш. РКП(б) подпольни Кавказски Комитетецд буззам лоаттабеш хинна Ю. Т. Албогачиев цхьа санид духхаза а Пхьий лоамашка гIолла Тбилисе вода. Цигара цо хьакхуьйт ахча, герз, тIема кхоачам, революционни литература.

БоккхагIд хулаш боагIар Деникина тылера повстанчески болам. 1919 шера аьхки кIайна эскара дукъала гIаттар Ю. Т. Албогачиевд юрт. СурхотIа бахача нахаца цхьана массехк дийнахьа буса тIом бир цар шоайа дуккха а тIех герзаца кийнденна хининахд моастагIий бIунаца. Из еcстани кийнъече юкъе доккха дакъа лаьцар Ю. Т. Албогачиева.

Деникински полчицаш хIаленйир ЦIена Эскаро. ДIадоладелар машарера вахар. Цига а событешта юкъе летт ТIоха Юсап. Ераш а цар цхьа ераш: 1920 шу — Ю. Т. Албогачиев — Назрань (гIалгIай) ревкома председатель, 1922 ш. — РКП(б) Назрань (гIалгIай) Окружкома бехктохама секретарь.

1923 шу — Назрань (гIалгIай) гор. Владикавказерча Окрисполкома председатель;

1924 шу — ГIалгIай областной суде председатель, цул тIехьагIа ГIалгIай КК-ан РКК-ан председатель.

ДIацлургдоацаш къаьстта чIоагIа дег чу дихадир Ю. Т. Албогачиевна 1924 шу. Цу шера Москве гулъеннай гIалгIай къаьнагIд вола большевик Албогачиев ТIоха Юсап делегат а волаш йола вай парте XIII-гIа съезд.

Албогачиев Юсап шозза Москве ваийтар курсашка доша — 1926—1927 шш. — юридически — 1930—1932 шерашка — марксизма-ленинизман курсашка. ДIахьорча шерашка Ю. Т. Албогачиева болх баьб ГIалгIай бераий колоне заведующий, Грозненски мехадьтт техникума директор, Мочкъий-Юртарча консерви комбината директор, № 1 йолча спиртзавода директор волаш, иштта кхьчахьа.

Вай республика къаьнача большевика ше мел лакха за Коммунистически парте идеашта тешаме волаш хьакхаьй. ХIаьта тахан а кхуьуш йоагIача тIехьенашта сийрд лекхам ба къоначаьна дехаз дола цуй турпала вахар.

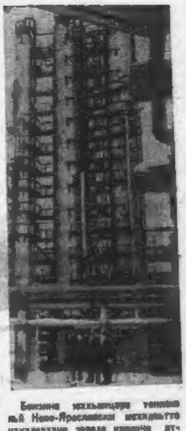

Бензина малыкехаре тенна ий Ново-Ярославски мехадьтта чакхдаккхача завода кийнча атмосферно-вакуумни трубчатка.

СУРТА ТIА: АВТ.

И. Дьянов сурт.

(ТАСС).

ЛОА КУЛИСАШКА ДУС

ХАРЬКОВ. Кулисаш — гурахьа дийнача алаташ тIа лоа соцадаро йола дарегIа а тешаме а средство я. Укх Iай лоа делдача юкъхьанцарча деношка дена цуккх тешам белар Харьковщина колхозийи совхозийн къахьегамхой. Бьудбехьарча кIомала, хьажкIий, гидуаргий лакха тIегIаш аьгIача кхашкара лоа 60—70 сантиметрага кхоачаш кIоарга да — шиташ оттальча кхашкарчул дикка дукхагIа да из.

Цу тIа а, специалисташа дальча лоархIамашка диалача, гектара тIа Iай хулача йоачий тIеадал кулисий новкъосталца Iоарга дерриига а 50 кепиг мара дедац, — кхьча тайпара Iоарга додачул дикка кIеаттагIа дода из.

Областа кхашка укх денешка болх беш я лоа дIа-са хьекха машинаш а. Царца хIанналехьа а эзба бIаьш эзараш гектараш тIа лай гувнаш даьд.

(ТАСС).

ЯХЬ ДIАЙОЛАЯЬРАШ БОЛЧА

Грозненски локомотивни депо духхагIйолча бригадаша дукха доагор кходу, бизза пайда оц тепловоех. Цига хьалхалаттачарех ва машинист Алиев Курбан. Сахьаха къахьегама овсарле 40 эзар тонно-километр ю цо норма 29 эзар тонно-километр мара йоацача. Поездаш дIа-эха кхуалара дикагIйолча методах пайда а эцаш, цо дукха доагор кходадд. Совхка цо кходир 16 тони доагор, планал совгIа зIа-эха бихьар 8 эзар тони мухь.

Экономи яре яхь дIайолаьлча вов. Алиева хьалхарча декалох кходаь доагор 8 бIаь килограмий я. Иштта дикка къахьег цуй новкъоста машиниста Ф. Полтарапке а. ХIанналехьа цо мехьелихьад 21 тони доагор. Уж санна бараш ккы дукхха а ба депо.

Тепловозн машиниста нов. Ингуганова, цуй гIонча Хабарова Плиево яхача станцера Карабулаке кхаччалца поезд сихха дIайига пикъ мукъабитар. Стрелочни посте дIакхоачаш латтача хана царна хоалелар поездаш дIалга бекъо луш йола стрелка нийса хьаль ца хилар. Из шоашта ма хайнгехьа сиха тормаз а теза соцайир поезд, из бахьан долаш стрелка йоха ца еш йитар.

Грозненски локомотивни депо начальника приказах шоай декхараш кхоачашдеча уж файла хила луш йола авари ца хулийташ йитарах царна шиннена а ахчан йоазеш а луш бернах аьннад.

Г. АНОХОВ.

ЧIОАГIЪЕННАЙ БОАХАМА ЭКОНОМИКА

Дика чакхдаьккхар дIадаха боахама шу тха артела къахьегамхоша. Октябра цIей тIаккхоачаш кхоачашъяь дьвлар тхо пачхаьалкхенга юртбоахама продукташ йоахара шера план. Цийна сийлеца накъадахара дьржача социалистически ядьо цу тайпара толамаш дахарах тха колхоза КПСС соркомен горисполкомен карара кара тела Ше байрахх елар. ХIаьта дукха тIеххоачашйир баха шера план шу чакхдолаш.

ХIанз хьожаргда вай тайп-тайпарча отрасленка дIадахача шера даьчох хьахиинар фуд. ХIара шера лакхлу оаха дIаовш йолча юртбоахама культурай хьувкъам. Из ховргда пачхлетка шоллагIча шера колхозе даьккха дерриига алат хьалхарча шера даьккхачул 118,3 процент дукхагIа хиларга хьежача. Цу гIулакхе хьахьоах тха кхаш лелаедараша хIара шера шоай балха гоезал дика кара а ерваеш лаьтта леладара культура лакхъеш хилар.

Шерагара шерага тха колхозо дикагIа кийчду дIалувш дола фу, хIаьта фука Iаланцу алат дикагIа долча сортах хул. дикагIа кийчду даьтта, бизза пайда эц минеральни, органически удобренех. Дукха ба уж еррига мероприятеш дика кхоачашьярах юртбоахама культураш дика хьувкъаль кхаш лелаедараш. Царна юкъе цIи яккха йиш я механизировални звено кулгалхоччун Бахчинов Владимира. Цуй звено членаша хIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 47 центнер фуалькха хьажкIаш чуера. Царел дукха тIехьабисанзар Халин Александра звенопара кхаш лелаедараш а.

Шоай хьинар кходанзар механизаторашта дIадахача шера кхашкара балхаш деча. Комбайнер волча Голованов Михаила «СК-4» яхача шиé комбайнаца пхи бIаь гаргга гектара тIара цхьайтта эзар центнер алат аьдар. Цул совгIа комбайнерий карраш па тоьаш ха йолча хана ши комбайнер Iомавир цо. ХIаьта белгаде веза цо Iенабаьча къонача механизаторашта кхашкара балхаш деча дика къахьийгилга. Цхьан дешаца аьлча кхаш лелаедараша шиé хана

хьа, доа на деш чуийца даьккхар алат.

Цу тайнарча дикача толамашна бехталбаьлар шекара свекла лелаераш а. Иштта, механизировании звено кулгалле волча Евсеев Алексея звенос хIара гектара тIара 445 центнер шекара свекла чуера, хIаьта доаккъара свекла — баркI бIаь центнер.

Кхаш лелаедараша цу тайпара къахьегама толамаш дахарах тха артела вIашгIехьлальар оахош тIайина социалистически декхараш кхоачашде: пачхаьалкхенга шера пламая совгIа екхар 1527 тони алата культураш, вешта аьлча план 142 процент кхоачашйир. Цу даькье планах совгIа Даьхенга дIаккхьча кIа 1182 тони хилар — план кхоачашйир 151 процент. Кхы а дукхагIа тIеххоачашйир пачхаьалкхенга шекара свекла йоахара шера план—планах йохка эзар эзар тони мара йоацача Даьхенга дIакхаьчар 3290 тони шекара свекла. План кхоачашйир 329 процент.

Тха артела экономика чIоагIъяра боккхача лоархIаме гIулакх да юртбоахама культураш хIара шера дукхагIа а кхееш, царга дIабода мах лохлуш хилар. Нагахьа санна 1965-ча шера хIара гектара тIара юкъера лаьрхIача алата культураш 16,1 центнер мара йоакхаш хиннаеце, дIадахача шера 25,2 центнерга кхаьчар из. Кхы а чIоагIагIа алсамбаьннаб тайп-тайпарча культурай хьувкъам: 1965-ча шера хIара гектара тIара 16,2 центнер хьажкIа чуийца хиннале, дIадахача шера 43,2 центнерга дIаккхьчар из. ХIаьта цу хана дена 7.3 центнер дукхагIа хиннаб кIа хьувкъам а. Цу цифраша хьахьоах шерагара шерага алат дикагIа хьувкъаделга.

Дохлу из кхедарга дIабода мах. Нагахьа санна 1965-ча шера хIара алата центнерага (хьажкIа йоацаш) дIабаха мах 29 соми 21 кепиги хиннабале, дIадахача шера 20 сомагеи 50 кепигагеи кхаччалца чухнахьа баьлар из.

Цу тайпара шоаш даьхача къахьегама толамаш тIа сацн дагабац кхаш лелаедараш. Укх шерарча хьувкъамл лаьрхIа гурахьа дуь алат дIадийпача кхашка йиъ бIаь тони суперфосфат тессай, бIаьсти мираш дIаюргьа аьба аьхача лаьтта, хIаьта цу гIулакха лаьрхIа цхьоалагIчен шоллагIчен классах дола фу а Iадашдьд. Кхашка минеральни а органически а удобренеш товсаш нийсса дIаювргьа оаха алата бобоне культураш шоаш цхьана а зяаковичерца эеш а. Цхьан дешаца аьлча дика кийчлуш ба кхаш лелаедараш шоашта хьалхашка латта декхараш кхоачаш-[illegible]

Иштта дика чакхдаьккхар дIадаха боахама шу хьайбаш лелаедараша а. Укх тIеххьарча массехк шера дикка лакхъеннай хьайбай продуктивность. Нагахьа санна 1965-ча шера хIара Iаттагара юкъера лаьрхIача 1501 килограмм мара шура йоакхаш хиннеце, дIадахача шера 1963 килограммага дIакхаьчар из. Дукха ба колхозе хIара Iаттагара шура яккхара заданеш дукха тIеххоачашьяьраш а. Иштта, Битербаева Iайнас ше гIулакх деча хIара Iаттагара 2562 килограмм шура хьаяхар, шера планах йоагIар 1872 килограмм йолча. Цул дукха тIехьабисанзар доярках Глушенкова Тамара, Флюкова Варвара, кхьбараш.

Хьайбай продуктивность дикахьарах тха йиш хиннай дIадахача шера пачхаьалкхенга 1965-ча шера деткачул 1973 центнер дукхагIа шурех 1090 центнер дулха доахка. ХIаьта дерриига а дIадахача шера даьккха дулх 1965-ча шера даьккхачул 1924 центнер дукхагIа хилар. Дика къахьийгад хьакхарч, жа лелаераша а.

Шерагара шерага дохлу хьайбай продукташка дIабода мах а. Иштта, 1965-ча шера дена бежана дулха центнерга дIабода мах 121 сомаген 30 кепигагеи кхаччалца лохбеннаб (хьалхагIа 263 соми 80 кепиги бар из). Дикка лохбеннаб устагIан дулха центнерга дIабода мах а — 94 сомагарех 45 кепигагарех 67 сомагеи 52 кепигагеи кхаччалца. Шоаьткъе итт сомага кхаччалца лохбеннаб хьакхий дулхага дIабода мах. 137 процент совгIа лохбеннаб тха даккхарга дIабода мах а. Хьайбай продукташ дукхагIа а йоахаш царь дIабода мах лохбарах рентабельни а хинна дIаэттай тха артела хьайбаш лелалара отрасль.

Белгалде деза, хIанз — Iана юкъалахьа а хьайбай продуктивность лох ца яла. Кхоачам болаш Iаланидьд къахьегамхоша тайп-тайпара дегIа пайдана доакъар. Тешаме аха йиш я хьайбаш лелаераша пачхаьалкхенга укх пятилетка кхоалагIче шера планах йоагIачул совгIа йиъ бIаь центнер шура, пазал дулх, 50 центнер тха доакха аьнна шоаш тIайина социалистически декхараш кхоачашдергхилар.

Растениеводства а хьайбай а отрасле къахьегамхоша даьхача къахьегама толамашца айлай боахача экономика. Нагахьа санна 1965-ча шера боахама хиина ахчан доход 1197113 сом хиннабале, дIадахача шера 1715000 сом хиннай из. Артела экономика кхы а чIоагIьяра шоашех бубенна къахьегаш ба тха къахьегамхой.

М. ЮВЕЛЕСТ,

Мурт1абина районна «Москва» цIейна колхозан председатель.

Комсий соп архьеца йолаенай кердача шера Шелковской райпищекомбинат.

Сурта тIа: кердача продукцеха хьежаш болх упаковщицаш (аьрдехьа) М. Тасуханова Т. Трудикова.

Н. Небешевико сурт.

ГЕРЗАШЦАРЧА НИЗИЙ ЦIЕЙНА ХЕТАДУ

18-ча январе хиннача шиé заседание СССР ДОСААФ ЦК решени тIанйнай юбилейни дениза — Советски Герзашцарча Низий 50 шу дизара хетаьд оборонно-массови балха месячник 23-ча январера дена 23-ча февралe кхаччалца чакхдаккха.

Городашка, юрташка, эскара доакъошка тIемахоша-ветеранаша, военачальникаша, Советски Союза Турпалаша дувцаргда Эскара, Авиаце, Флота сийлахьа исторех шоашта дагадоагIараш, граждански Сийлахь-боккхача Даймехкен тIемий шерашка салташта, матросашта, командирашта, политболхлошта карагIдийна деналера гIулакхаш.

Цу денешка хургда тIемахой къахьегамхошца вIашагIкхетилга а. БIаьш эзараш болча кагийча наха дакъа лоацаргда доаккхагIа долча воахалий революционни тIемех сийлен моттигашка гIолла военизировании походаш еча.

Союзни республикашка, крайшка, областашка вIашагIъехи кинофестивалаш, хIаьта предприятешка, колхозашка, совхозашка, учрежденешка, дешара заведенешка — книжкайи сурттийи выставкаш, кийчъеш я. Допризывникаша «Готов к защите Родины» яхача значока нормаш дIаяла вIаштIехьальккхад.

(ТАСС корр.).

НАЛЬЧИКЕРА АЛМАЗАШ

НАЛЬЧИК. Фасонни профиль йола алмазни роликаш кийчъелга хьнсал вIаштIехьаьаккхад нальчикски инженераша алмазни инструмента заводе, НИИ алмаза (Москва) Iилманхоша дакъа а лоацаш. Из инструмент эш абразивни гIовзараш кийчдара. ГIишлом хьалгбеча а доле йиш хургйолаш я из, масала, чIоагIача материалех ю гIишлой деталеш догаваш а деш кийчьяра. (ТАСС).

ГОРНЯКИЙ ГОРОД ЮЛЛАШ ЛАТТ

АЛМА-АТА. 14 январе пхи эзарлагIа бола дезал кердача вIехоашка баха хайшаб Лисаковске. Казахстана къилбаседера из поселок цхьанна а географически карта тIа белгалъяьаш хIаиз а. Из хьахинний Лисаковски лоамаш обогатительни комбинате юхе. Теркаж тIабодаш да хургйолча горнякий города пейзаж юкъбаьпа хаина лоархIача гIирсаца тоалаеш ца хилар. Укхаза хьалеш меддар, лертта, дийи хургдоаш, коза, чIоагIа хьахку. ХIара дал бадача цIагIа — централъни отопление, электричество, хий да, газ чухул. Поселке хIанналехьа а бола беш я юкъера школа, берий комбинат, кхачан а промтоварий [illegible]

Промышленни йола хьалгь йолаьйа комбинат — лоархIамера пятилетка объект. Цо хIара шера 12 миллион тони аьшка руда чакх а доахаш, цуьнах хуьла концентраташ тергьа Казахстански магниткаи Къилбехьен Урала металлургически заводийн доменной пешкашта. (ТАСС).

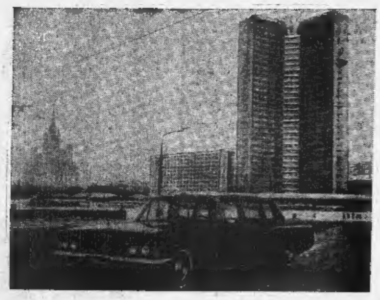

МОСКВА. Нуц долам, массо, царгlатта хилар — уш парттера постамаш да «ЗИЛ-114» аха керла советски автомобиль хьалхара шу.

«ЗИЛ-114» — лакхарча класса легковой автомобиль. Хlанз хулча тайпара хазача формехьа йинъ ю! а йолаш я кузов. Верхl сага лаьрхlа я автомобиль.

У яхача аьлла тасарча бархl цилиндр йолчу двигатела яиз — 300 говра бар массея: цуьн лагlах латта автоматически передачей коробка йоазе автомобилах.

Сахьата 190 километр ош масса йода «ЗИЛ-114». Техника торнозаш, ...

«ЗИЛ-114» аха автомобиль лакхара эти а царгlата а и. Керла тlейбогlа болх бинбоцн йоза сверостйй коробка, вертикальни лайсъюнш механикаш йоза дулаьмой хонаена, ... — уш хинна iзц цу автомобила конструкцием керла хlинца.

Пассажирашта царгlата хиний тар дукъа тlехьашпарча сидаме гола тlахкхача моттига кlаьлхой радиоприемника управлени.

СУРТА ТIА: СЗИ-е хlинца ... «ЗИЛ-114».

В. Соболева сурт.
ТАСС фотохроника.

КНИЖКАШ—ДУНЕН 40 МЕХКА

Дахаэ дехьара книжкай 300 посылка яхьчай Казахстана юрта боахама Министерства библиотекага. Кхаш деладарен хьайбаш деладарен тайп-тайпанча дешанта хетань 3—4 эзар изданий тlаьттаду библиотека книжкаин журналийн фонда хlара бетта.

Охьаш делаеши целинни златай, ахьлсаленашкарча арепий 300 миллион гарга гектар йолча Казахски республика опыт йовзарца хьашт долаш ба дунен дукхкача мехкий специалисташ.

Моттигера «Байнар» («Ка») яхача издательства арадуаьнйта юртбоахама литература дунен 40 мехка дlаухийт библиотека. Кхаьстта а айкагlа бунзаман ... тах Болгарски юртбоахама lилмай Академе центральни библиотекапа, Венгерски бьацовгlан доралра Iилма-тохкама институтана, Варшава, Лондона, Монреала, Вашингтона библиотекашна.

Иосиф МАЛИР,
АПН корреспондент.

КЕРДАЧА ШЕРА ДЕНЗ АРАДУВЛ

Укх деношка арадуьла долаленнал Грозненски швейне — производственни объединене «Швейник» аха многотиражни газета. Цуь хьалхара номер тlа я «1968 шера кердача толамашка аха» объединене генеральни директора А. Бабаджанова лаьхь статья. Дlадахача шерий итогаш а ёш кердача шера объединене коллективана хьалхашка хlоттача декхарех дуьц автора.

«Оьха дахьдала дуьц шо!» яхаш корта а болаш я «Швейникан» хьалхара номер арадарца швейни производственни объединене кхьхьеганхойн инженерно - технически болхлойн дахьала буцаш Нохч - Гlалгlай АССР журналистий Союзе яздаь кьхат.

Терхаш тlаозаш я шолагlча оагlо тlа «Хьежалаш кердачунга» яхача рубрика кlала «Нейлонацра хьалхара вlашагlкхетар» аьшна корта а болаш керате материал.

Юштта газета тlа кепатеха я объединене болхлой вахарах, цуьй мехкарчен доазол арахьарчен швейни предприятешка балха вовьедоаладаьча кердачох дуьцаш йола материалаш.

С. БЕРДОВ.

САГЫМБАЕВ МАТЫША БІАЬЛАГІА БОРЗ

Бlаь борз йийнай е боьгана лаьцай «Победа» яхача колхозерчи 60 шу дуьзанча колхозни жа lуно Сагымбаев Матыша. Дукха ха йоаццаш Бафал яхача чlожа аьхе ваха волаш ондаьнча итт кlорит чуйола берда бlн хlалкбеьб по.

Хьунаш форда тlехен тlара хьалйистача яхи бlаь метрагара кхо эзар метр а кхы лаккагlча а ялача Киргизе лоамий дьагlенашка гlолла, массаза а, lулашта тlехьа лел берзалой. Бера шадьила топ lойилаш укхаза жа lуша. Алхха укх шера йийнай цар пхи бlаь гаргта борз. Хозахетадьелан Киргизе: малагlа жа lу ва царахь воашар, малагlа царахь ва жа lу воашар.

Владимир НЕСТЕРЕНКО,
АПН корреспондент.

ЗРИТЕЛАШТА—ТЕАТРО

Дlадаха шу чуйина бадх бен чакхдаьлар Х. Нурадилова цlерагlча театра коллектива. Деррига чакхбаьлча советски халхьана цхьяна сийлахь-йоккха юбилей — Советски пачхьаьлкхен 50 шу дизар чlоагlа дездаь белгалдаккха кийчлуш дар тхо. Уж деза денош хьатlакхачалехьа кийчйир оаха «Дергбоацараш» яха А. Хамидова пьесах оттаь спектакль, общественносто, тха зрителаша кьоабалъяь тlанийцар спектакль. Нохч-Гlалгlай АССР заслуженни артистан А. Дениеви. Джабраилови, Нохч-Гlалгlай АССР халкъа артистка А. Ясаева сана болча опытни актерашта кийсса, цоай йоккха актерски талант хьахьенхар Нурадилов Хаипаший роль ловзальча Омаев Логуна, хlаьта цитта Мамилов Суламбика, Хучиев Алама, Халжиева Иелле, Сакева Таис, дукхкача кхычар.

Эггара зlамагlа болча граждаьашта «lаьржа Хожа» яха фаьлт хьокха оттадарца чакхдаьлар юбилейни шу. Iан каникулаш тlакхоачача хання оттае кийчъяь из спектакль. уж чакхьилалехьа 20-зза хьекхар оаха, хlаьта цу юкъагlа пунга хьежа чакхдаьлар зlамига а доккха а 6500 гаргта бер.

Дlахо болх кlоаргбаран эргабаккхаран тха хьинар айдир Октябра юбилея. Эггара хьалха из лоагlа 1968 шера оаха лаьрдlача репертуара. Кердача шера эггара хьалхара премьера хургьа «Кровавая свальба» яха фашистски палачий карагlа веннача, башхаликача испански писателен драматурген Гарсиа Лорка пьеса. Цу пьеса тlа Гарсиа Лорке гlеттаху сага вахар дезен кхерамзен хила дезаш хилар, массалолча хlамал чlоагlагlа безам хилар, цуха шоайла паргlатта безам баран гlулакхаш деладаран духьал а дьвина лаьттача тlехьалисача гlулакхашна лоаттабу кьонсам сайна деза дукха гуманистически дешаш. Ленинградски театральни института студента Хакишев Руслана дипломни болх лоархlаш йола из спектакль оаха хьокхаргьа укх январь бетта.

Театра цхьаькха цlенхаштта проблемни болх хургба деррига дуне тlа цlи хезача немецки прогрессивни писатела Эрих Ремарка «Тlеххьара остановка» яхача пьесах оттаь спектакль. Цу тlа автора хьахьокх неофашизм юхадийнье гlертаранаш деладераш.

Аз оттаергьа из спектакль, кьоначa художника В. С. Григорьева хургьа декорацеш.

«Тlеххьара остановка» кийчъеча ханна болх бе йоаддлу коллектив нохч-гlалгlай фольклора мотивех Музаев Нурдина сона цхьана тlом а болабаладехьа яьъча «Мехкан Мирза» яхача комеде тlа. Хlана, хьалхагlа хинназа вlалла тара а йоацаш, цуй тайпара оттаергьа «Мехкан Мирза» режиссера Хакишев Руслана. Миногта дукхагlа йоазийтаргьа оаха вай вежарашца йолча республикай драматурги.

Оттае лаьрхlад Къилбаседен Кавказе лаьттача гражданески тlемах лаьца яьъ «Горцы» яха дагестански драматурга Фатуева пьеса. Из пьеса оттае Дагестанера бийха белабергба РСФСР халкъа артист режиссер Рустамови дагестански художники. Из чlоагlа хоза хургла зрителашта а кхаьстта тха труппана а.

«Тlеххьара верста» яха дика пьеса язьяй черси писателa Пачхьаьлкхен преме лауреата Кешоков Алима. Из да советски наьха вевалахи доттагlалаш, цел халача хьалашка а цар ца боича шоай Даьхенпарча безамах дала дуьцар. Цу спектаклаца чакхйоалийтаргья оаха 1967—1968 шерий сезон. Цул тlехьагlа, аьхки, юха а юрташка уттае гlоргда.

Октябрь бетта Ленински комсомола 50 шу дуззам Горбатов Бориса яьъь дика йоазаш йола «Юность отцов» яха вай кагирхона Советски lаьдал бахьан долаш лоаттабаь турпалера кьонсам бузацам йола пьеса оттае дага да тхо.

Из спектакль вай зрителашта езаш, коммунизм бахьан долаш вай лаьца лоаттабаь кьонсам драматурга йоашхача говзалца хьахьокхарах баркал оалаш тlаэцаргхиларга дег доалаш да тхо.

Вл. ВАЙНШТЕЙН,
Нохч-Гlалгlай АССР заслуженни артист, Х. Нурадилова цlерагlча театра директор.

МОСКВА. Зlамагlча театра финале москвичашта дlахьекхай М. Маниаровскеи К. Рапопорта «Высшая мера...» яха пьеса. А. Тарасова-Радионова «Шопенце» яхача повесте мотивех оттаь драма я из.

Керда спектакль — чlоагlа кьовца, кьоначa советски республика контрреволюцица лоаттабаьча кьоавакх революце хугlарарча тlемахьа дуьцц хlама да.

СУРТА ТIА: спектаклерча сцена. Дзержинский — артист А. М. Ларионов, Лацис Мартин Янович, Украински ЧК председатель — РСФСР заслуженни артист Г. И. Нуллинов.

В. Соболева сурт,
ТАСС фотохроника.

АЬТТУВ ЛЕХАШ ВА ПРЕЗИДЕНТ ДЖОНСОН

Iан каникулаш чакхьалиначул тlехьагlа 15-ча январе цуй болх юха а дlаболабаьб американски конгрессо. Сенаторашн конгрессменаши башха чам боацаш дlаболабелар шоай декхараш кхоачашде. Республикански демократически партей лидераша дукхха телефонаш йийттачул уж чlоагlа оарцагlбьиначул тlехьагlа мара вlаштlехьдаланзар эшшача бозаме кворум гулье. Шоай политически карьера кхела миссел уйла я хlанз американски законодателаша деина чакхлаха дезача гlулакхий.

Итт бутт баьнначул тlехьагlа хила дезаш хоржамаш да. Юха хоржаргба, президент хержа ца lеш, кхоалагlа дакъа сенаторашн викалий ерригa палатен. Харжархощца вlашагlкхетарах дикадар хург ма дий аьна хаха дог лац е сенаторий а, е конгрессмений а. Конгрессо болх дlаболабеча дийнахьа пхи эзар совгlча кхалсаго йоккха демонстраци йир Вашингтоне Вьетнамерча зулламерча агрессения духьала протест луш. Мехка массе мийнгера тlагулбеннабар уж столице. Вьетнаме байнаранта lаьрж долларе белгало йолаш lаьржа дукхал дийха боле кхалнах конгресса лзанетахьа болабелар. «Вьетнаме нах кьахетан боацаш боабеш латтааш хиларо а хlаьта Вlашагlкхийттача Штаташка сага эшараш цlакхха кхоачашдеш ца хиларо а агlавнигa доца тхо, — аьлар цар, — Вашингтоне даьхкад Вьетнамера тlом соцабелгеи цигара американски бlунаш сов чехка арадахлиерем конгрессагара хьадеха».

Конгресса шинна а палата цхьана хиинача заседание 17-ча январе президента Джонсона къамьал дир «Мехкарча гlулакхий хьакъехьа» послание кхайкаем. Итташ миллионаш болча американцаша радиоген телевиденен гlолла ладийгlар дlадахача шера итогаш еши дlахорча шера дергдарий программа оттаеши долча цу традиционни къамьалага. Джонсона послание чулоацамо жоп даланзар американцашта дагайоаккхача дукхкача проблемашта». Американцашта кхы цхьаькха а халоний шу дахь, — доттайша ва «Нью-Йорк таймса» вашингтонски корреспондент Фрейкел, — президента. «Нью-Йорк таймса» хетачох, хlаьта цо яхар бакъ ца хета хала а да. президента послание деррига малани чулоацами» Вlашагlкхийттача Штаташка чаьи тешами бовбеш болча Вьетнамерча тlемах латташ бар. Президента Джонсона дика кхетадергдолаш кийдар ший послане тlа. Къулба-Малхбоален Азера ший авантюристически тlемеи политически ниъ дlахо баьла лаьрхlа цуи правительство хилар.

Вlашагlкхийттача Штатий президента вlалла терках а хайзар мехка массе мийнгерча а цуи доазонел гаьнна арахьарча а дог-уйха цlена долаш мел болча наха ДРВ территорена чуетта бомбаш сов чехка сопалра хьахьехьа хlадехар.

ДУНЕ ЦХЬАН КІИРАГІА

Чуетта бомбаш сопаелта юха а дийзар ю цунна тlеххьа сихха переговораш хургхилар «бахьделга» хьалехарца. Цхьабакъда, хlана кхо кlира совгlа хо хьиней ДРВ кхыча мехкашцарча гlулакхий министра — чуетта бомбаш кхы къамьл доацаш сопарзо мара ДРВ правительстваа йиш хулийтаргьац переговораш йолзе, аьпна яхетадеши хьалдаш хьаккайкадьча хана дела.

Чуетта бомбаш сопаара цхьа шоай тайпара «бахьанаш» а уттадеш, магарра аьлча Вlашагlкхийттача Штаташа дlадех уж кхоачашлича шоай агрессех хьаниникча сомах пайла яца чарга йиш хулийтаргйоалаш доза хlамаш. Маццара переговораш е «безам ба» яхаш дош дола къамьлаш духьал духей общественни мнени тувлара вu американски правительствана. Хlаьта маддарра аьлча «Мехкарча гlулакхий хьакъехьарча» послание цlаьхха а хьа ма хьоккара Вlашагlкхийттача Штатий правительства лехараш переговораш а йоацаш, переговорий хьакъехьарча хаттара жоп дола дезаргдоацаш кlалхарьаза ниъ ба.

Вьетнамерча тlемага дlаводачо йоккха дефицит хьоаьй правительства бюджетен США арахьарча платежни балансея. Доллара хlана тlалхар, кхерараш. сихха оарцагlъаккха конгресс тlахьийхар Джонсона. Нагахьа санна из ца йойж, аьлар цо, хlамай «аьлхаш сихха лаккадала» мег США. Президента чакхдаха могадаь гlулакхаш налоговой пресса дlахо тlачlоагlъярах латташ а Вlашагlкхийттача Штаташкарча халача экономически финансови хьала керттерча бахьанах — тlема расходех хьокха цу дуц а да. Кхыча бесса, США кердача бюджета тlа оттадаьд дlахо эскалаца ара 80 миллиард доллараьга кхаччалца хlана дац аьнна дола ахча Пентагона дlахецилга. Царех 26 миллиард Вьетнамерча тlемага дахийта лаьрхlа да.

«ЭКОНОМИКА ДИГ БЕ ДЕЛЛАД» ПРЕМЬЕРА ВИЛЬСОНИ

Башха белано йоацача президента посланега американцаша ладувгlача ханна хlана дацар аьна дар английски премьер-министра Вильсона ииттал къахьа пlшола англичанашта яховдеш а. Хронически лазар кхийтта а английски экономикен финансаши. Мокк ший средствашка хьежа ца баха дукха ха а. хlаьта из бахьай халаш английски фунта гlулакхаш дикка телдад. Дlадаха шу чакхдоллаш стерлингий фунта девальваци е бийзар Вильсона правительства. Цхьабакъда, девальваце дlадаккхазар английски финансашта кхийттача лазара овлангара бахьан. Лондонски бирже кlирдь кийеш латт дошуо. Мукъа ахчаш долаш бола нах, цу тайпара шоай кlалхарбаха гlерт дlахо кагьата ахча lалашде дезаргдоацаш.

Оагlув хьалхаар догдоахаш Вашингтонагахьа лестар Англе уйла. Океанал дехьенкхар кхыча мехкашцарча гlулакхий министр Браун, Лондон тlехьара из йоалаш Вашингтона политически наькъагlа йолаш хиларах баркал а оалаш американски правительстваьга экономически повеккоттал дакъа цуй вlаштlехьзаргхиларах дог тийша а волаш. Из тешам дукхагlа чlоагlбора американцаша цкъа санна дукхкъза а «доллар фунтана цхьана цхьан доаха чу а да, хlаьта царахьа санна фунта мах боже, дунен халкъашта юкъерча финансай ерриг система эккхае а ю», аьнна лаьча мукlарало а. Цхьабакъда, чаи боацаш гlулакхаш дар Вашингтоне Браунта хьийжараш. Шоай цlевхаштарча финансовни экономически проблемаша хьача оттабаь американски летелаш дагахохийта бицбеннабац «цlагlара кlайбоалу благотворительность» яха кица.

Лондоне массехк дийнахьа дукхача сахьаташка заседанеш хилар английски кабинета. Ира кьовсам латтача хьалашка дийцар правительственни расходаш 1 миллиард стерлингий фунт кlезигъярах доза дош. Кьовсам лаьттар уналlено дерзарга, чуlе цlенош хьалларга, кхычолча социальни эшарашка дlалохар кlезигара тlехьа барашта духьала барашта юкъе.

Рождественски каникулаш хинначул тlехьагlа эггара хьалха 16-ча январе гулъелар общиний палата. Кьовладенна лаьттача хьалашка ладийтlар английски парламентареша кабинето тlайопача правительственни расходаш кlезигъяра программа хьакъехьа премьер-министра Вильсона аьча официальни заявленега. По хоам бир, ерриташ а лаьрхlача расходаш 766 миллион стерлингий фунт кlезигъергйоалаш хиларах — царех 325 миллион кхоергьа 1968—1969 финансовни шера. Дикка кlезигъьй чуlе цlеноши школаши хьалъяра программа, дlаьхай унахlено дорара дьакъера цхьайлла лоьгаш, кlезигдаъ просвещенен цхьайолча социальни мероприятешта хьакийца ахча.

«Экономика дигаро» чlоагlа хоалапар кхьхьеганхой хьаштам. «Iаьр жа ди дар из Англенен берригача баллаlой болами», — хьакхайкадир Великобритане Компарте генеральни секретара Голлана. По белгалдаьхар, английски правительство ше малара доазол дехьарча банкирашен консерваторашен дlадехарий мукъагlьха хилар.

Вашингтона рецептаща хьалхадахарех дукхха хlамаш Вильсона правительства кхоачашдаьдолланехьа а, Вlашагlкхийттача Штаташ оагlув хьаллоацаргбола хlама карагlдаьмалан цунца. Гlулакх ииштаа аьлча, Браун США волча хана натчаьалкхен секретаре Раска вlахайтар цунга «тар ма лу чlоагlагlа лоралуши хьажаши экономика дергдатта дарг ма хилар». Цунца цхьана терналдеш дар «Суэцагара малхбоалангахьара» английски правительства цуй тlема низаш лаьгlалийта йиш ца хилар. Вильсона кьамьал хале хьалхагlа президента Джонсона шийттара послан хьйойтай цунга «обороноьга ухийта английски расходаш кlезиг ма йоаййта» цунна «могадеш».

Американцаша дlадийха ма дош кхоачашдальдац Англе. Вильсона хоам бир, «Ф-111» яха американски бомбардировщикаш ца эцаш йита а хlана ниттa 1971 шу чакхдоалаш Къулба-Малхбоален Азерчен Персидски заливерчен тlема базашкара английски бlунаш дlацига а аьна решени ба хилархьа.

САЛТИЙ ДIАУХ, БАЗАШ ЮС

Англе решенеша «сагlазден хуlа» хьоадир Вlашагlкхийттача Штаташка. Французски «Фигаро» белгаладьккхачох, «къайладахьа йиш балаш, селли чlоагlа дар Джонсона правительства дехкеалар». Пачхьа департамента массанена а хоаш хьакхайканир Англе американски бомбардировщикаш эца ца тигарах «чlоагlа халахеташ дехке яннен» ше хилар. «Нью-Йорк таймсо» баьча хоамах, 130—150 миллион доллара маьха «зенаш хьатоккхилга» Лондонагара хьадехл безам болаш я США правительство.

Цхьабакъда, США доал деча гlоазашта эггара чlоагlагlа безам бьй «Суэцагара малхбоалангахьарча» базашкара ший бlунаш американцаш къамаргага кхачалца Вьетнаме колдала бахкийсача ханна дlадига безам болаш хилар. Цун маlан да, Вlашагlкхийттача Штатий шоай доалахьара пизаши средствани Къулба-Малхбоален Азера авантюристически политика чакхьяккхарга кхы я дукхагlа дlахайта дезаргхилар.

Сенатерча демократий лидера Мэнсфилда цу садьате хьакхейкадир английски бlунаш дlалигар бахьан долаш «тlема вакуум» хьахулаш а Вlашагlкхийттача Штаташа из хьалйиаз езеш а хилар.

Лондоне чlоагlа шекбьлица хьеж американцаш «английски тlехьале» мишта ехьа безам болаш ба. «Таймсо» дукхьал кхайоах «кхетамца хургдацар» Персидски залива районйитар. Шоай оагlонгахьара «Лондона официальни гlоазараша» дуттlадеах, Персидски залива районерча мехкашта цу районе цхьана гlулакхаш деладаен стабильность лоаттадеш дукхьа дахьа «йоллагlа гlалаш» английски правительства могадергхилара. Цу хьала йоаначa дипломатически политико деладер берза доалла согласиеш Персидски заливерча мехкашта качйохха гlерташ ха.

Английски базаш ехача мехкашарча халкъашта кхы мел доча хlамаш кlезигагlа хьашт долаш ца йоашта дола дер керда хиларен цу хиларен дош. Эггара хьалха царна хьашт да империалистически доазен реакцен уж чlоагlаденам ерригаш а цlенъяь а дlайоахилга. Цу хьакъехьа дукхьал хьадуец «Райат» яхача Сингапура оппозиционни парте (халкъа парте) Вильсонага яхьйиташ послане тlа. «Англех хlана кхийтта хазар, — йоах послане тlа, — дукхьал Азе, Африка, Латински Америка мехкаш лаадда оттаде гlерташ лелаеча англо-американски милитаристски политиках хьахиннар да. Цу мехкашкара дlахха а цар гlулакхашта тlема, экономически, политически наькъаца юкъегlертагла дита а деза англо-американски империализмо».

Г. ШИШКИН.
(ТАСС).

США ОБОРОНА КЕРДА МИНИСТР

ВАШИНГТОН, 20 январь. (ТАСС). США президента Джонсона отставке водача Роберт Макнамарай когаметта оборона министраьза хьежавьа Кларк Клиффорд.

Клиффорда — вевзаш волча вашингтонски юриста — кулгалду доазол дехьа къайлагlа толхама гlулакхаш деладара дешаьта йолча (президентана оагlув болча) консультативни совета. Президенташта Трумана, Кеннедена, Джонсона гаргагlа хьалта советник хиннав из.

Хlанз наитта а Советски Союзе воалла човкъосталга Дунае берда йисте хьаъаь Чехословацки мехкадьтахиме флагман — «Словнафт» яха комбинат. Цо хlаьззехьа а хlара шера чакхйоах Волга берда йистера «Дружба» яхача мехкадьтта провода чу гlолла укхача советски мехкадьтта йиъ ахи миллион тонн.

1970 шу тlаьхоачаш 2—2,5-зза вlаcамбаргба цун производственни низ. Цу lалмате йоккхача комбината продукци йохкаш дlаухийт Европа, Азе, Гаргарча а Юкъерча а Малхбоален дукххача мехкашка.

ЧТК—ТАСС-а сурт.

ХАОТТАМ

Тахан республике гlоллен Грозжен кхьаьа хургья, доа деларгда, хьалхагlа малхбоалехьара, тlаккха малхбузехьара пхьаза лаьгlа, тlаккха гlаьхьа мух хьокхаргба. республике гlолла 4—9 градуси Грозне 5—7 градуси шелла хургья.

24-чей 25-чи январе а таланаьър сана йоала хе латтаргья.

Метеостанци.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

Ладувгlа, хьажа

РАДИО
23 январь

8.25 — Удмуртски сюита. 8.45 — «Ленина халкьа» — беседа. 16.05 — Къона гlехье (гlалгlай меттала). 16.30 — Радиожурнал кхьата оттаь передача (гlалгlай меттала). 17.00 — Нохч-Гlалгlай музыка. 17.30 — Вай индустриальни мохк. 17.45 — Тха микрофона хьалхашка «Шалински» совхоза болхлой комитета председателя Хамидов кхьамьа.

24 январь

8.25 — Узбекски музыка. 16.05 — Къона гlехье. 16.30 — «Авангард» яха радиожурнал. 17.00 — «Юртарча клубе саргхьа» — передача (нохчий меттала). 17.30 — «Къонаь» (нохчий меттала).

ТЕЛЕВИДЕНИ
23 январь

18.00 — Телевизиони кердадераш (нохчий меттала). 18.20 — Юрта наха lилма (гlалгlай меттала). 18.50 — Киножурнал. 19.00 — Ломний илли. Нохчий-Юрта культура цlен вокальни группа. 19.30 — Берашта дола фильм. 19.50 — Шоана, бераш! (нохчий меттала доакхх). 20.00 — Телевизиони кердадераш. 20.10 — Телевизиони кердадерий спецвыпуск (нохчий меттала доакхх). 20.20 — Реформа холам йоле итогаш. 20.40 — «Дийна хийморе» яха художественни фильм.

24 январь

18.00 — Телевизиони кердадераш. 18.15 — «Знание» яха lилма-популярни программа. 19.15 — Дунен мехкашта юкъе латтача хьалах дола къамьал. 19.30 — Киножурнал. 19.40 — Берашта дола фильм. 20.00 — Шоана, бераш! 20.15 — «Демон Повидова». Лермонтова цlерагlча театра спектакль.

ДАГАКХАБАЛАШ:
ХЬАЛХАГІА — ЦІИ, ТАККХА — ГАЗ!

ГАЗАГА А ЯЬХА, КХЕРАМЗЛЕИ АВТОМАТИКА ЙОЛЧА ГОРЕЛКАШЦА КИИЧЪЯЬЧА ІОВХАЛ ЕЧА ПИШКЕХ ПАЙДА ИЙБАРА БОКЪОНАШ

1. Пишк лотаялехьа цlагlа фо чукхетийтанза, газопровода тlарен пишка улувбен кранташ дlакъайлайй хьажанза, шибери пишка фо чуула lургa хьаделланза дергдаш.

2. Пишка кхуврчара фо хьаяьхинай хьежалаш, цу гlулакха нахIарех доалламa lургa кхьката оасилг дlатlахьу. Фо хьалъухаш хуле кхьката оасилг lургa дlатlатlа беза е дlачоза беза. Нагахьа санна кхьката оасилг lургa дlатlа а ца тlе, дlачу а ца оазе газ йоагаю пишк лотие ииие а йиш яц.

3. Пишка юххерча газопровода тlара крант хьаелла. Кхьката оасилг лотабе, из чухьежача lургe гlолла запальника дlатlахьу. тlаккха электромагнитни клапана кнопка йисттелла дlатlатоlе. цул тlехьагlа газ запальника дергагача lургашка лотадда еза.

4. Цхьа минут яьлча клапана кнопка дlахеца. тlаккха а газ запальника дергагачe lургашка йоагаш йий хьажа. Нагахьа санна кнопка дlахецаш запальник йовш хуле, 2—3 минут яьлча гlолла, вешта аьлча, кхуврча фо чукхийтачул тlехьагlа, запальника горелка кхa я хьаллотае.

5. Горелкана хьалхашкара газовой крант хьаелла, арахача газах запальникагара горелка дергача lургашка дла буьлий а хьеже, горелка чу газ яраш ферегулятор дlа-са хьозаярием аравза фо шиберашшен эшшача тайпара дlанийсле.

6. Пишк лотаь йолча хана газ мишта йоаг хьежалаш, юкъ-юкъе чухьежа lург хьа а деллаш. Хьожаш сага воацаш ма йиталаш лотаь пишк.

7. Пишк сов йоах а ейна, кхерамe ца эттlийтар духьа пишка гlехаднахе 80 градусал совгlа йоах ма ялийталаш.

8. Квартира йоаззьь кьйча горелкана хьалхашкара крантн пишке юхерча газопровода тlара кранта дlакъовлалаш, вьюшкен пишка кlалхара нийлгв дlакъовлалаш.

9. Газ арауххаш хуле (эккхе, цlа йоале) приборa хьалхашкара крант дlакъовлалаш, 0-4 йолча телефонаца хьем боацаш аварийни служба ехалаш. Цlагlа фо чукхетийталаш, лотаь цlи ма хилийталаш, электроприборех пайда ма ийбелаш.

10. Газовой оборудовани тlахе из телефонаца районни эксплуатационни цехашка, республика районашка — районашта юкъерча газовой боахамашка дахайталаш.

«Чечингаза» производственни управлени.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гlа этаж). Телефонаш: редактора—3-44-98; редактора зам.—3-39-11; бехкевоалла секретара—3-34-38; партийни вахарех, культурах, промышленностен отделий—3-42-30; юрта боахамен письмой отделий—3-42-28.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-98; зам. редактора—3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства и писем — 3-42-28.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект, 7/84.

Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

СФ05014 Заказ № 321.